ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№159 (21.567) ● 2009 гъэм шыщхьэIум (августым) и 22, щэбэт ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Указ

1. Ярин Андрей Вениамин и къуэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщI къулыкъум къытегъэкIын, ар нэгъуэщI лэжьапIэ зэрыкIуэм къыхэкIыу.

2. Мы Указым къару егъуэт абы Iэ щыщIэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен.

Налшык къалэ
2009 гъэм шыщхьэIум и 19-м
№120-УП

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и IуэхукIэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Указ

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и IуэхукIэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым и 7-нэ, 8-нэ статьяхэм япкъ иткIэ **унафэ сощI:**

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэр зэрытекIым теухуа хъыбар зэбгрегъэхын.

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщIым и къалэнхэр пIалъэкIэ игъэзэщIэну и пщэ илъхьэн Меркулов Александр Виктор и къуэм.

3. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм хуэгъэувын Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и ПравительствэщIэм хэтынухэр яубзыхуху я къалэнхэр ягъэзэщIэну.

4. Мы Указым къару егъуэт абы Iэ щыщIэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен.

Налшык къалэ
2009 гъэм шыщхьэIум и 19-м
№121-УП

Уянаев К. Хь.-М. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и ЩIыхь тхылъыр етыным и IуэхукIэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Указ

Илъэс куэд хъуауэ хьэлэлу зэрылажьэм, и IэщIагъэм фIыуэ зэрыхищIыкIым икIи Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и экономикэм зегъэужьыным хэлъхьэныгъэшхуэ зэрыхуищIам папщIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и ЩIыхь тхылъыр етын Уянаев Казим Хьэжы-Мурат и къуэм - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщIым и къуэдзэм.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен.

Налшык къалэ
2009 гъэм шыщхьэIум и 21-м
№122-УП

● Дыгъуасэ

Республикэм и Правительствэр токI

КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен дыгъуасэ иригъэкIуэкIащ къызэгъэпэщыныгъэ Iуэхугъуэм щыхэплъа зэIущIэ.

АР КЪЫЩЫЗЭIУИХЫМ абы зэхуэсахэр хигъэгъуэзащ нэгъуэщI лэжьапIэ зэрыкIуэм къыхэкIыу, езым и УказкIэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и УнафэщI къалэныр Ярин Андрей Вениамин и къуэм зэрыщхьэщихар.

- Ярин Андрей и къулыкъум дяпэкIэ УФ-м и Президентым и Администрацэм щыпищэнущ. Къэбэрдей-Балъкъэрым зэрыщылэжьа зэманым кърибыдэу абы зригъэгъуэта опытыр зыпэрыхьэ IэнатIэ гугъум сэбэпышхуэ къыззэрыщыхуэхъужынум шэч къытесхьэркъым.

КъБР-м и Конституцэм ипкъ иткIэ, Правительствэм и УнафэщIым и къалэныр щыщхьэщахкIэ, езы Правительствэри зэрыщыту токI. Абы теухуа Указым Iэ щIэздзащ, ардыдэмкIэ республикэм и Правительствэм и УнафэщIым и къалэнхэр пIалъэкIэ игъэзэщIэну и пщэ дэслъхьащ Меркулов Александр Виктор и къуэм. Правительствэм и УнафэщIым и къуэдзэхэмрэ министрхэмрэ яхуэзгъэуващ ПравительствэщIэр ягъэбелджылыху я лэжьыгъэр къызэрагъэпэщыну, - къыхигъэщащ Къанокъуэ Арсен.

Президентым къызэригъэлъэгъуамкIэ, Меркулов Александр щIэныгъэшхуэ зыбгъэдэлъ, къэрал Iуэхухэм, абыхэм я зехьэкIэм кууэ хэзыщIыкI, ди республикэми федеральнэ органхэми лэжьыгъэ щхьэпэ куэд щызэфIэзыха цIыхущ.

- УФ-м и Президентым и Полномочнэ лIыкIуэу ЮФО-м щыIэм и Аппаратым Къэбэрдей-Балъкъэрымк1э и федеральнэ инспектор нэхъыщхьэу зэрыщыта зэманым ар наIуэ къищIащ, - жиIащ республикэм и лIыщхьэм. Аращи, администрацэхэм я IэтащхьэхэмкIэ, щIыналъэ къудамэхэм я унафэщIхэми зыфхузогъазэ къэвмыгъэтIэсхъэну, Правительствэмрэ властым и гъэзэщIакIуэ IуэхущIапIэхэмрэ зэпIэзэрыту фадэлэжьэну.

КъБР-м и Конституцэм тету Меркулов Александр Виктор и къуэм и кандидатурэм республикэм и Парламентым щыхэплъэнущ.

ХЬЭЖЫКЪАРЭ Алик.

● Нобэ ягъэлъапIэ Урысей Федерацэм и Къэрал ныпым и махуэр

Къуршыщхьэм нэсыху

Шыщхьэ1ум и 22-м ди къэралым щагъэлъапIэ Урысей Федерацэм и Къэрал ныпым и махуэр. Абы ехьэлIауэ гуфIэгъуэ зэхыхьэхэр щекIуэкIынущ ди республикэм.

НОБЭ, пщэдджыжьым, Налшык и уэрамхэм къыдахьэнущ Урысейм и ныпым теухуа хъыбар зэрыт тхылъымпIэхэр, абы ещхь нып, данлъэч цIыкIухэр щIалэгъуалэм яхуэзыгуэш жэрдэмщIакIуэхэр.

Iуащхьэмахуэ районым а гуфIэгъуэ махуэр зыгъэлъапIэ Iуэхугъуэхэр щаублащ шыщхьэIум и 13-м. Абы щекIуэкIащ школ-интернатым и гъэсэнхэм я спартакиадэ, район музеймрэ къуажэ тхылъ хъумапIэмрэ щекIуэкIащ еплъыныгъэхэр, «Урысейм и дамыгъэхэр» зыфIаща литературэ-макъамэ композицэхэр. Дыгъуасэ сабий лагерхэм щрагъэкIуэкIащ физкультурэ-спорт махуэхэр. Нобэ абы гъуэгу щытехьэнущ Iуащхьэмахуэ куейр къызэхэзыжыхьыну автопробег икIи «Геолог» спорткомплексым щызэхэтынущ каратэмкIэ ныбжьыщIэхэм я зэхьэзэхуэ. Абы хэтынущ Урысейм и ипщэ щIыналъэм щыщ спортсменхэр.

Зи ныбжькIэ щIалэ депутатхэм нобэрей гуфIэгъуэр ягъэлъэпIэнущ Адыр-Су аузым щыIэ Уллу-Тау бгыщхьэм дэкIуейуэ Урысейм и ныпыр абы и щыгум зэрыщагъэувынумкIэ. КъищынэмыщIауэ, Iуащхьэмахуэ и щыгум УФ-м и Къэрал ныпыр драшеинущ ратраккIэ. Пщыхьэщхьэм, сыхьэт 18-м, Тырныауз и утыку нэхъыщхьэм щызэхэтынущ гуфIэгъуэ пшыхь.

Бахъсэн куейми щаубзыхуащ къэрал бэракъым и махуэм ирагъэкIуэкIыну Iуэхугъуэхэр. Абы хыхьэ къуажэ къэс щыIэ администрацэм и унэм щыфIэдза бэракъхэр (Урысеймрэ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ яйхэр) щIэкIэ щызэрахъуэкIынущ. ИужькIэ Дыгулыбгъуей щыIэ ДПС-м и постым щыщIэдзауэ Тырныауз нэс автопробег ирагъэжьэнущ. КъищынэмыщIауэ, Бахъсэн районым и спортсменхэр Тырныауз кIуэнущ, абы бэнэкIэ хуитымкIэ щекIуэкIыну зэхьэзэхуэм хэтын папщIэ.

Дзэлыкъуэ куейм и Щэнхабзэ зыгъэпсэхупIэ IуэхущIапIэм (Дзэлыкъуэкъуажэ щыIэм) дыгъуасэ щызэхэтащ «Дызэкъуэзыгъэувэ нып» зи фIэщыгъэцIэ концертрэ сабий викторинэрэ. Нобэ къуажэ библиотекэхэм щекIуэкIынущ Урысейм и къэрал дамыгъэхэм щытепсэлъыхь зэIущIэхэр.

● Ди къуажэ республикэхэм

Я проектыр пхыкIыну мэгугъэ

АДЫГЕЙ. ***Мейкъуапэ минеральнэ, зэфэ псыхэр щрагъахъуэ и заводыр егъэфIэкIуэным икIи зегъэубгъуным инвестицэ сом мелуани 150-рэ кърищэлIэну и мурадщ.***

МЫЛЪКУР зэрагъэпэщыфмэ, ухуэныгъэщIэхэр ирагъэкIуэкIынущ, минерал псыхэм къыдэкIуэу лимонади ирагъэхъуэнущ. ЛинэщIэхэр щаухуэну щIыпIэри яубзыхуащ.

ЩIыуэпсыр яхъумэ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. ***Республикэм и Теберда къэрал щIыуэпс заповедникым биосферэ гъэунэхуныгъэ къыщызэрагъэпэщынущ. Урысей Федерацэм щIыуэпс гъэтIылъыгъэхэмрэ экологиемкIэ министр Трутнев Юрий къызэрилъытэмкIэ, абы мыхьэнэшхуэ иIэщ Кавказ Ищхъэрэм и биологие, ландшафт щытыкIэр хъумэн и лъэныкъуэкIэ, 2014 гъэм Сочэ щекIуэкIыну щIымахуэ Олимп Джэгухэм къишэнкIэ хъуну экологие шынагъуэр гъэмэщIэнымкIэ.***

УРЫСЕЙМ ЩIыуэпсымкIэ и министерствэм къызэрилъытэмкIэ, биосферэ полигоныр мы гъэм и кIэм ирихьэлIэу къызэрагъэпэщынущ. Абы хухахащ КъШР-м и Зеленчук, Урып районхэм щыIэ щIы гектар 28000-рэ.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и гъэсэнхэр утыку йохьэ

● Атлетикэ хьэлъэ

Къул Рузаннэ утыку къохьэ.

Атлетикэ хьэлъэмкIэ цIыхухъухэмрэ цIыхубзхэмрэ я урысейпсо чемпионатым хиубыдэ зэхьэзэхуэ махуэхэр бэрэжьеймрэ махуэкумрэ зэхэтащ.

ЗЭХЬЭЗЭХУЭМ и етIуанэ махуэм япэу утыкум къихьащ килограмм 53-м нэс зи хьэлъагъ цIыхубзхэр. Абыхэм я деж псори зэхэту килограмми 193-рэ къиIэтри къэралым и чемпион хъуащ Свердлов областым щыщ **Ульяновэ Светланэ.** Абы килограммипщIкIэ къыкIэрыхуащ Башкортостаным къикIа Мавлютинэ Регинэ. ТIуми УФ-м и чемпионатым международнэ классымкIэ спортым и мастерым и нормативыр щагъэзэщIащ. Ещанэ хъуащ Кемеровэ областым и лIыкIуэ Гужевниковэ Маринэ.

КъыкIэлъыкIуэу утыкур къалъысащ килограмм 58-рэ зи хьэлъагъ цIыхубзхэм. Абы хэтащ ди лъэпкъэгъу нарткъалэдэс **Къул Рузаннэ.** Штангэр дэдзеинымкIэ ар и хьэрхуэрэгъухэм ефIэкIащ икIи а лIэужьыгъуэмкIэ гупым пашэ щыхъуащ. АрщхьэкIэ етIуанэ лIэужьыгъуэмкIэ, штангэр IитIкIэ къэIэтыным, Рузаннэ къыхуэхьар еплIанэ увыпIэрщ. Псори зэхэту къыщапщытэжым, къэралым и чемпион хъуащ килограмм 202-рэ къэзыIэта мэзкуудэс **Лябинэ Еленэ**, етIуанэщ Нижегородскэ областым и лIыкIуэ Сибетовэ Ольгэ. Дыжьын медалыр къэзыхьам хуэдиз дыдэ (кг 200) къиIэтащ Къулым, арщхьэкIэ Сибетовэм нэхърэ грамм 55-кIэ зэрынэхъ хьэлъэм къыхэкIкIэ жэз медалырщ къылъысар. Зэхьэзэхуэм ди лъэпкъэгъум щигъэзэщIащ международнэ классымкIэ спортым и мастерым и нормативыр, ар игъэхьэзыращ тренер цIэрыIуэ Шэкэм Михаил.

Иужьу зыкъагъэлъэгъуащ килограмм 69-рэ зи хьэлагъ цIыхухъухэм. А гупми хэтащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и гъэсэн **Геккиев Таукъан**. Япэ лIэужьыгъуэмкIэ килограмми 144-рэ къиIэтри, ар пашэ хъуащ. ЕтIуанэ лIэужьыгъуэм ар щыещанэт. Псори зэхэту къыщапщытэжым, къэралым чемпион хъуауэ къалъытащ килограмм 310-рэ къэзыIэта Санкт-Петербург къикIа **Гобеев Михаил.** Абы зы килограммкIэ къыкIэрыхуащ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ Мэзкуурэ я цIэкIэ зыкъэзыгъэлъэгъуа Геккиевыр. Ещанэ хъуащ Шэшэн Республикэм и лIыкIуэ Юсупов Исмаил.

Ещанэ махуэр къызэIуахащ килограмм 63-рэ зи хьэлъагъ цIыхубзхэм. Гупым япэ увыпIэр къыщихьащ Иркутск областым къикIа **Савенкэ Виторие**. Дыжьын медалыр къылъысащ Челябинск щыщ Афанасьевэ Ольгэ. Ростов областым хиубыдэ Новочеркасск къалэм и лIыкIуэ Дубровинэ Маринэ ещанэщ.

КъыкIэлъыкIуэу утыкум къихьащ килограмм 69-рэ зи хьэлъагъ цIыхубзхэр. Мыбы, и хьэрхуэрэгъухэм килограмм 32-кIэ ефIэкIри, къэралым и чемпион хъуащ Тэтэрстан Республикэм и лIыкIуэ **Шимковэ Светланэ**. Абы къыкIэлъокIуэ Нижегородскэ областым щыщ Романовэ Анастасие. Осетие Ищхъэрэ-Аланием и щIыхьыр зыхъума Хугаевэ Лейлэ ещанэщ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIэкIэ зыкъэзыгъэлъэгъуа нарткъалэдэс Макаровэ Галинэ ебланэ увыпIэр къихьащ.

Зэхьэзэхуэ махуэр зэхуащIыжащ килограмм 77-м нэс зи хьэлъагъ цIыхухъухэм.

Псори зэхэту килограмм 350-рэ къиIэтри, зэхьэзэхуэм и дыщэ медалыр къихьащ Краснодар крайм къикIа **Луканин Владислав.** Дыжьыныр къылъысащ Хабаровск щыщ Иваненкэ Дмитрий. Чемпионатым ещанэ щыхъуащ Ханты-Мансийскэ автономнэ щIыналъэм и лIыкIуэ Лизунов Руслан.

Мыпхуэдэ зэхьэзэхуэшхуэхэм япэу зыкъыщигъэлъэгъуауэ аращ Нарткъалэ щыщ **АфIэунэ Игорь.** Псори зэхэту килограмм 270-рэ къиIэтри, абы епщIанэ увыпIэр къихьащ.

ЖЫЛАСЭ Замир.

● ТхылъыщIэ

Лъэпкъ дамыгъэхэр

Котляровхэ Мариерэ Викторрэ я тхылъ тедзапIэм иджыблагъэ къыщыдэкIащ Кавказ лъэпкъ дамыгъэхэм теухуа тхылъ. Ар и Iэдакъэ къыщIэкIащ этнограф цIэрыIуэ Лавров Леонид.

ТХЫЛЪЫМ ихуа этнографие лэжьыгъэр илъэс 30 и пэкIэ (1978 гъэм) япэ дыдэу традзауэ щытащ, ауэ абы зи гугъу ищI Iуэхугъуэхэр ноби куэдым яфIэгъэщIэгъуэнщ. Дамыгъэхэр зищIысыр, ар къызэрагъэсэбэпу щытар, абыхэм къежьапIэ яхуэхъуар, Кавказым зэрызэщиубгъуа щIыкIэр, нэгъуэщIхэри къызэщIеубыдэ Лавровым и IэдакъэщIэкIым. Тхылъым апхуэдэу итщ дамыгъэхэр щызэкIэлъыхьа таблицэ.

Тэрч куейм щыIэ «Налмэс» сабий лагерым «2009 гъэм и гъэмахуэ узыншэ» фIэщыгъэм щIэт акцэ щекIуэкIащ.

АР КЪЫЗЭРАГЪЭПЭЩАЩКъБР-м хъыбарегъащIэ IэнатIэхэмкIэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьэнымрэ щIалэгъуалэм я IуэхухэмкIэ, къэрал кIуэцI IуэхухэкIэ министерствэхэм, МЧС-м, афияныр зэзыгъэкIуэкIхэм ебэнынымкIэ федеральнэ управленэм.

Мы Iуэхум и къалэн нэхъыщхьэр афияным-рэ фадэмрэ узыхуашэ тхьэмыщкIагъэмрэ абыхэм уазэрыпэщIэтыну щIыкIэмрэ, ВИЧ, СПИД узыфэхэр зищIысым, гъуэгу фэбжьхэм, мафIэсым зэрызащыпхъумэну Iэмалхэм сабийхэмрэ ныбжьыщIэхэмрэ хэгъэгъуэзэнырщ.

● Тэрч куей

Дерс щхьэпэ

Лагерым зыщызыгъэпсэху цIыкIухэм зэрепсэлъылIам и мызакъуэу, дерс къызыхахыпхъэ фильмхэми ирагъэплъащ, а махуэм зытепсэлъыхьа Iуэхухэр зи лъабжьэ зэхьэзэхуэхэри ирагъэкIуэкIащ. ТекIуахэм иратащ министерствэ, ведомствэ щхьэхуэхэм къабгъэдэкIа щIыхь тхылъхэмрэ саугъэтхэмрэ. Гъэмахуэр къызэрихьэрэ мыпхуэдэ зэIущIэхэр ди республикэм и зыгъэпсэхупIэ 18-м щекIуэкIащ.

ЖАНХЪУЭТ Зузэ.

США-р мыарэзыми

Ливием щыщ Абдел-Басит Альмегерхи и хэкум гуапэу щрагъэблэгъэжащ.

Ар 1988 гъэм Шотландием щагъэтIысат, игъащIэ псокIэ щысын хуейуэ, США-м и кхъухьлъатэр къэгъэуэныр къызэригъэпэщауэ къалъытэри. Иджы абы гущIэгъу къыхуащIащ - зэрылIыкIын уз пкърыту къыщыщIэкIым, щхьэхуит къащIыжащ.

А унафэмкIэ арэзыкъым США-р. Президент Обамэ Барак зэрыжиIамкIэ, Шотландием и правительствэм гурагъэIуат, Абдел-Басит Альмегерхи къаутIыпщыжыну зэрамурадымкIэ Америкэр зэрымыарэзыр. Ливием и спецслужбэм и унафэщIу щытар хэту къызэригъэпэщри, Шотландием и уэгум къыщагъэуат цIыху 270-рэ зэрыс кхъухьлъатэ. Абы щыщу цIыхуи 189-р США-м щыщт. Езы Альмегерхи нобэр къыздэсым жеIэ лажьэ имыIэу хьэпсым зэрырагъэсар, мы Iуэхум зыри зэрыхимыщIыкIар.

ЦIыху 800-м щIигъу

Франджым и полицэм къэралым и ипщэ щIыналъэмкIэ иджыри Iэщэ, лагъым гъэтIылъыпIэу 2 къыщигъуэтащ.

Ахэр Баскхэм я «ЭТА» сепаратист зэгухьэныгъэм ейуэ хуагъэфащэ. А гъэпщкIупIэхэр къагъуэтащ Мальоркэ хытIыгум лагъымхэр къыщагъэуауэ гурыщхъуэ зыхуащI цIыхуищ яубыда нэужь. Абыхэм къахощхьэхукI Альберто Мачейнэ де Раццe. ЗэрыхуагъэфащэмкIэ, Мальоркэ и полицайуэ тIу зыукIа лагъымыр мэкъуауэгъуэм къэзыгъэуар аращ. Адрей яубыдахэри террорист зэщIэхъееныгъэм къулыкъу щызезыхьэ цIыхухэщ. «ЭТА» зэщIэхъееныгъэр щIобэн Испаниемрэ Франджым и ипщэ лъэныкъуэмрэ къызэщIэзыубыдэ къэрал щхьэхуэ ухуэным. Иужьрей илъэс 40-м къриубыдэу «ЭТА»-м и бэнэныгъэм хэкIуэдащ цIыху 800-м щIигъу.

Гъуэгуанэ хьэлъэ

Италием и хытIыгухэм я Iуфэм деж иджыри зы гуауэ къыщыхъуащ - абы и къэрал гъунапкъэхъумэхэм къагъуэтащ хабзэм къемызэгъыу къэIэпхъуэ цIыхуитху «я псэр пыт къудей» жыхуаIэм хуэдэ щытыкIэм иту, хьэфэ кхъуафэжьейм илъу.

А тхум зэрыжаIэжымкIэ, метр 12 зи кIыхьагъ я кхъуафэжьейм исащ цIыху 80. Къелар а тху къудейращ. Хьэфэ кхъуафэжьейр IущIат кхъухь куэдым, ауэ зыри къыдэмыIэпыкъуурэ, цIыху 75-р лIащ, къела цIыхуитхури хьэлъэщ.

Нэгъабэ Италием хабзэм къемызэгъыу мигрант мин 37-рэ хуэдиз къэкIуащ, хым къызэпрысыкIыурэ. И нэхъыбэм ахэр Ливиеращ къыздикIыр. Абырэ Италиемрэ зэгурыIуэныгъэ щхьэхуэ зэращIылIа нэужь, апхуэдэ гъуэгуанэ хьэлъэ къытеувэхэм я бжыгъэм хэщIащ.

Мы махуэхэм

ШыщхьэIум и 22, *щэбэт*

♦1959 гъэм Тэрч къалэ налмэс Iэмэпсымэ заводыр лажьэу щаутIыпщащ.

♦**Дыгъэр къыщIэкIащ сыхьэти 6-рэ дакъикъэ 17-м, къухьэжынущ сыхьэт 20-рэ дакъикъи 2-м.**

♦**Махуэм и кIыхьагъщ сыхьэт 13-рэ дакъикъэ 45-рэ.**

ШыщхьэIум и 23, *тхьэмахуэ*

♦Курск и деж советыдзэм нэмыцэ-фашист дзэр щызэтрикъутащ (1943).

♦1939 гъэм Москва Iэ щыщIадзащ совет-герман зэгурыIуэныгъэм, зыр адрейм темыуэным ехьэлIауэ, а Iуэхум пыщIа протокол щэхухэри къащтащ (Молотоврэ Риббентропрэ я пактыр).

♦ ШыщхьэIум и 23-26-хэм Санкт-Петербург щекIуэкIынущ сабийм гущIэгъуншэу, пхъашэу зэрыхущытым унафэ игъуэтынымкIэ XII Европэпсо зэIущIэ.

♦ 1992 гъэм ЩIэныгъэхэмкIэ Дунейпсо Адыгэ Академиер къызэрагъэпэщащ.

♦ **Дыгъэр къыщIэкIынущ сыхьэти 6-рэ дакъикъэ 18-м, къухьэжынущ сыхьэт 20-м.**

♦**Махуэм и кIыхьагъщ сыхьэт 13-рэ дакъикъэ 42-рэ.**

ШыщхьэIум и 24, *блыщхьэ*

♦ Украинэм и къэрал гуфIэгъуэщ - 1991 гъэм къэралыгъуэ щхьэхуит хъуащ.

♦ШыщхьэIум и 24 - 28-хэм Женевэ (Швейцарие) бактериологическэ, биологическэ, токсиннэ Iэщэхэр гъэкIуэдынымкIэ конвенцэм я экспертхэр щызэIуощIэ.

♦ ШыщхьэIум и 24 - 28-хэм Сочэ щызэхэтынущ щIыхьейм и шынагъуэншагъэм теухуа 8-нэ Урысейпсо конференц.

♦ 1830 гъэм дунейм ехыжащ Къэбэрдейм и пщы уэлий хахуэ Жанхъуэт Кушыку.

♦1943 гъэм Къардэн Къубатий Совет Союзым и ЛIыхъужь цIэ лъапIэр къыфIащащ.

♦ **Дыгъэр къыщIэкIынущ сыхьэти 6-рэ дакъикъэ 19-м, къухьэжынущ сыхьэт 19-рэ дакъикъэ 58-м.**

♦**Махуэм и кIыхьагъщ сыхьэт 13-рэ дакъикъэ 39-рэ.**

ПлIанэпэр зыгъэхьэзырар **ГЪУЩIО Зарифщ.**

Лъэпкъ Iущыгъэ:

Бгъэплъыщэмэ, мывэри зэгуоуд.

■ Абы дегъэпIейтей ■ ЩIэныгъэлIым къыхелъхьэ
КЪЭБЭРДЕЙ
■ Фэеплъ Щэбэт къыдэкIыгъуэ ■ Малъхъэдис

● Футбол

Фыдогъэблагъэ!

Урысей Федерацэм футболымкIэ и премьер-лигэ ЕпщыкIубгъуанэ джэгугъуэ
«Спартак-Налшык» - «Томь» (Томск)
Налшык, «Спартак» стадион.
ШыщхьэIум и 22. Сыхьэт 20-рэ дакъикъэ 30-м.

ЩIалэгъуалэ зэпеуэ

«Спартак-Налшык» (Налшык) - «Томь» (Томск) - 1:1

Урысей Федерацэм футболымкIэ и премьер-лигэм хэт командэхэм я щIалэгъуалэ гупхэм я зэпеуэм ипкъ иткIэ, дыгъуасэ Прохладнэ щекIуэкIа зэIущIэм апхуэдэ бжыгъэ кърикIуащ. Ди щIалэхэм ящыщу топыр дигъэкIащ Захаров Вадим.

ЗэIущIэр зэрекIуэкIам теухуа тхыгъэ ди газетым тетынущ.

«Адыгэ псалъэр» - гъэмахуэ хъупIэхэм

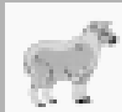

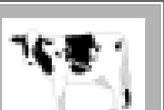

ХъупIэм и штабым

Зеикъуэрэ Гундэлэнрэ къызэбнэкIыу Хьэмащэ хъупIэм кIуэ гъуэгум тебукъуэдия нэужь, нэм къиубыдыр гукъыдэж къозыт защIэщ: губгъуэшхуэр щIэзыгъэна, удз гъэгъа зэмыфэгъухэр къызыхэлыдыкI щхъуантIагъэми, щIыпIэщIыпIэкIэрэ къэрэгъулу щиувыкIа бгыжь уардэхэми, хъупIэм и щыгум унэсыху гъуэгум и сэмэгурабгъу лъэныкъуэм къыдекIуэкI, зи лъащIэм ерагъыу унэплъыс аузми я дахагъэм хьэщыкъ уащI. Iэуи лъауи здэщымыIэ, хьэуар щыIэфI, къуршымкIэ кърихху акъужь щабэр Iэпкълъэпкъым къыщедэхащIэ а щIыпIэ телъыджэм зы гупсэхугъуэ щыбогъуэтри, псалъэкIэ пхуэмыIуэтэщIыным хуэдизщ.

Гъэ къэсыхункIэ, ди боршу тлъытэу, журналистхэр далъохьэ бгылъэ щIыпIэ жыжьэм щыIэ ди Iэщыхъуэхэм. А хабзэм дытету, иджыблагъэ, гъэмахуэкIэхэм ирихьэлIэу, дыщыIащ Хьэмащэ. Ди гугъащ а щIыпIэр нэхъ щIыIэтыIэу, арщхьэкIэ дыздикIари дыздэкIуари зэхуэдэу хуабэт. «Махуищ, плIы хъуауэ дунейр зэхэуфауэ, щIыIэбжьу, IэпкълъэпкъырщIэмыкIыу щытти, нобэ махуэфI къытхуздэфшащ»,- жеIэ штабым деж уэршэру, зэдэгушыIэу, зэхъурджауэу щыт щIалэ гупым ящыщ зым. Абыхэм дащыхуэзэм Iыхьэлейуэ гуапэ тщыхъуащ. Сыту жыпIэмэ, илъэс Iэджэ щIауэ Къущхьэхъу къакIуэу ди цIыхугъэ зыбжанэ яхэт щIалэхэмсыт хуэдэ лэжьыгъэми хэзагъэ Хьэшкул МутIэлис, дохутырхэм я нэхъыжь Хьэщэ Руслан, Къуэщтан щIыпIэм щыIэ гъэш заводым и унафэщI Щоджэн Хьэсэн сымэ, нэгъуэщIхэри. Дахуэзамэ, щIэхъумэ имыIэу, абыхэм я гъурри я цIынэри зыхуэдэм щыгъуазэ дащI хабзэти, дыщIэкIуа Iуэхур тэмэму зэрызэфIэкIынур ди фIэщ хъуащ.

Дакъикъэ бжыгъэ нэхъ дэмыкIыу и «Нива» автомашинэмкIэ къытолъэдэж Шурдым Борис. Ар Бахъсэн районым фIыуэ къыщацIыху IэщIагъэлIщ. Илъэс тIощIырыпщI хъуауэ зы гъи къэмынэу Къущхьэхъу къыдокI. Зэман кIыхькIэ Хьэмащэ тет штабым и унафэщIу лэжьащ, иджы и пщэ къыдалъхьар хъупIэм и Iэщ дохутыр нэхъыщхьэ къалэнырщ. Нэхъапэхэм игъэзащIэу щыта лэжьыгъэм хэмыхъуамэ, зы мэскъали хэщIакъым: губгъуэм щекIуэкI Iуэхугъуэ псомкIи жэуаптакIуэщ.

Штаб пщIантIэм узэрыдыхьэу щыт пэIущIэ унэ цIыкIум дыщIешэ Хьэмащэ дыдэзыша, республикэм хъупIэу иIэм и унафэщIу мы гъэм ягъэува ХъуэкIуэн Заур. Абы щыгъуазэ дызыхуищIа бжыгъэхэм къызэрагъэлъагъуэмкIэ, мы гъэм Къущхьэхъу хъупIэхэм - Хьэмащэ, Аурсэнтх, Шэрэдж куейм щыIэхэм былымышхуэу мин 28-м щIигъу, мэлу мини 100-м нэблагъэ, шыуэ минитхум нэс, якIыу 800 щаIыгъщ. А псор нэгъабэ а щIыпIэхэм щыIам нэхърэ 1600-рэ хуэдизкIэ нэхъыбэщ. Къущхьэхъу зэрыдэкIрэ гъэшу къалэжьащ тонн 3500-м нэс. А бжыгъэри нэгъабэ иджы хуэдэ зэманым яхузэфIэкIам тонн 30-м нэблагъэкIэ щIегъу. Зы жэмым тепщIыхьмэ, илъэс къызэднэкIам литр 11 къыщIашамэ, мы гъэм ар литр 12-м нызэрохьэс.

Пшэхэм я хэщIапIэм

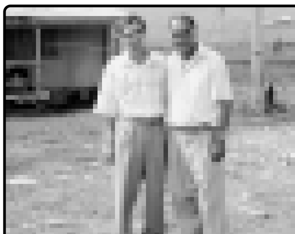

Iэщ дохутыр нэхъыщхьэ Шурдым Борисрэ *(ижьымкIэ щытщ)* журналист Мыз Ахьмэдрэ.

- Ди Iуэхур тэмэму екIуэкIын щхьэкIэ щIэгъэкъуэнышхуэ къытхуэхъуахэм фIыщIэ ин яхудощI, - жеIэ ХъуэкIуэным.- ГъуэгукIи, псыкIи, уэздыгъэкIи, дохутыркIи гуныкъуэгъуэ димыIэу долажьэ. Аурсэнтх току щыIэкъым, ауэ абы тес Iэщыхъуэхэм дизель электростанц цIыкIу къахуэтщэхури я Iуэ хур нэхъ тынш тщIащ. ХъупIэхэм щылажьэхэр зыхуей хуэзэн щхьэкIэ тхузэфIэкI къэдгъанэркъым, Iэщыр къыдэзыгъэкIахэри апхуэдэщ. Абы щыгъуэми, Iэщыхъуэхэм ягу къоуэ телефон связыр зэрымыхъур. Псоми жып телефон яIыгъ щхьэкIэ, тэмэму къиубыдыркъым. Адэ жыжьэу уIукIрэ бгы лъагэм и щыгум удэкIмэ упсэлъэфынкIэ хъунущ. А Iуэхур гъэзэкIуэжыным мылъкушхуи текIуэдэнутэкъым - мыбы тет пкъо лъагэм антеннэ трагъэувамэ зэфIэкIат. КъимыдэкIэ, мы гъэм хъупIэхэм щыIэкъым милицэм и лэжьакIуэ. Абы къыхэкIыу, Iэщыр щыкIуэд зэзэмызэ къохъу. Письмо стхауэ щыIэщ МВД-м и министрым деж. Ауэ, Iуэхур ипIэ икIакъым. ИтIани догугъэ, дакъыгурыIуэу, мы къэнэжа зэманым милицэм и цIыху къытхуагъэкIуэну. Псом хуэмыдэу, былымыр щетхухыжыну зэманым дэ абыхэм Iэмал имыIэу дахуэныкъуэнущ.

«Конкурент» фермэм

Штабым и унэм дыкъыщIэкIыжа нэужь, ХъуэкIуэн Зауррэ Шурдым Борисрэ дащIыгъуу гъуэгуанэ дытохьэ. Куэд мыщIэу дынос Зеикъуэ къикIа фермэм, «Конкурент» цIэр зезыхьэм и пщыIэм. Пщэдджыжь жэм шыныр зэфIэкIауэ, щIалэхэр уэршэру унэ бжэIупэм Iуст. ЦIыхубзхэм сыт щыгъуи ящIэн ягъуэтыркъэ!? Хэти хьэкъущыкъу итхьэщIырт, хэти жьыщIыгъэр кIапсэм иридзырт. Фермэм и унафэщI Щауэ Аслъэн къытпожьэри и гуапэу дрегъэблагъэ. «Мыбы и гупым нэхърэ нэхъыфIу лажьэ Къущхьэхъу тескъым»,- жеIэ Шурдымым. Дэри тщIэр т фермэм и Iуэхур зэрытэмэмыр, илъэс кIуахэми апхуэдэут зэрекIуэкIар.

- Мы гъэм хъупIэм дыдейуэ тетщ былымышхуэу 350-рэ,- жеIэ Аслъэн,- абы щыщу жэм къашыр 100 мэхъу. Шыуи апхуэдиз диIэщ. Мы хъупIэм дыкъызэрыдэкIрэ шэуэ тонн 90-м щIигъу къэтшащ. Ди цIыхум я зыгъэпсэхугъуэ зэманыр къызэрызэгъэпэщам утепсэлъыхьмэ, зэрытеун щыIэщ: телевизор яIэщ, тхылъ, газет, журнал дехыжыхукIэ къыдыдош. ФIыщIэшхуэ хуэсщIыну сыхуейт ерыскъыкIэ дикъызэзыгъэпэщ Къэрмокъуэ Альбинэ. Лыи, пхъэщхьэмыщхьи, хадэхэкIи зэи дыщигъащIэркъым.

- Гукъеуэ димыIэу мыбы долажьэр, - псалъэмакъым къыхохьэ Хьэжы Маринэ. - Мазэм а сом минипщIыр ику иту къыдохь. Сэ жэм 18 сIыгъщ иджыпстуи, дыкъыщыдэкIа япэ лъэхъэнэм зым хуэзэу литр 15 - 16 къыщIэсшу щытащ, иджыпстуи, тIэкIу ехуэхами, 12 - 13 къызохъулIэ. Дызыгъэлажьэхэм сахуэарэзыщ. Сыт хуэдэ Iуэху диIэми, ар ирегуфIэгъуэ, ирегузэвэгъуэ, Iэщыр зейм дыкъимыгъэщIэхъуу, лы, кхъуей, шатэ къыдет.

Соблырхэ я хэщIапIэм

«Конкурент» фермэм и пщыIэм дыкъытокIри, ди гъуэгуанэм пыдощэ. КъыкIэлъыкIуэу дыздэкIуэр Соблырхэ я унагъуэ фермэрщ. [illegible]

гъэдэтырщ. ЖыпIэ хъунущ абы и лъэныкъуэкIэ «Соблыр» фермэм и кIэн къикIауэ. ПщыIэм тесхэр, Быхъурэм зэрыжиIэмкIэ, хэплъыхьу къыхахам хуэдэу, лэжьакIуэфI защIэщ. Абазэ Людэ, Хъанджэз Ларисэ, МахуэлI Муслъимэт сымэ хуэдэ жэмыш Iэзэхэр уиIэну сыт и уасэ?!

- Илъэс 35-рэ мэхъури сыжэмышщ, - жеIэ Хъанджэзым,- ИтIани мазэм махуитху къуажэм сехыжу сыщысыну къыслъосри, а махуитхур схуэмыгъакIуэу жэм шыным си Iэр хуозэш. ПхъуиплI сиIэщи, щыр унагъуэщ. Псоми я Iуэхур тэмэмщ. Тхьэм и фIыщIэкIэ, бын гуныкъуэгъуэ сиIэкъыми аращ мы хъупIэм гукъыдэж сиIэу сыкъыщIэкIуэр.

Соблырхэ я унагъуэ фермэм зэманыфIкIэ зыщытIэжьащ. Я жэмхэр кърахулIэжа нэужь, къызэрашри зэдгъэлъэгъуащ, абы тесхэм дадэуэршэращ. Хьэрэмыгъэ зигу имылъ, гу къабзэ псэ къабзэу дунейм тет цIыхухэм уахэтыныр гуапэщ.

«Хьэмащэ» щIыфIащар

Фермэм къыщытедгъэзыкIыжам, пщыхьэщхьэ хуегъэзэкI хъуат. ХъупIэм щыIэ дуней щытыкIэм щIэх зихъуэж хабзэкъэ, жэмхэр щыхъуэкIуа бгы дыгъэмыхъуэ лъэныкъуэм пшэхэр къыщхьэщыгъуэлъхьат. ДыкъыздэкIуэжым Шурдымым и машинэр къегъэувыIэри: «ФынакIуэт, жи, мы щIыпIэм Хьэмащэ щIыфIащам щыхьэт техъуэ гуэр фэзгъэлъагъунти». Гъуэгум лъэбакъуэ тIощIырыпщI хуэдизкIэ нэхъ пэмыжыжьэну мащэшхуэ гуэрым дыщхьэщешэ. Абы зы метр 40-50 и кууагъынт. «Мыпхуэдэ мащэу хъупIэм зы 15 - 16 хуэдиз щыIэщ,- жеIэ Борис. - Нэхъ цIыкIуIуэуи зы 50 хуэдизын урихьэлIэнущ. Мыпхуэдэхэм нэхъапэм дыгъужь, хьэIуцыдз исауэ ягъэхъыбарыж».

... ПцIыр сыткIэ щхьэпэ, Хьэмащэ хъупIэм щытлъэгъуам, щызэхэтхам, дызыIущIа Iэщыхъуэхэм гукъыдэж къыдатауэ дыкъежьэжащ. Шэч хэлъкъым, щытхъуу щыIэм я нэхъыфIыр къалэжь зи унагъуэ, зи лъапсэ къэзыгъэнауэ бгылъэ щIыпIэ жыжьэм мазэ бжыгъэкIэ щыIэ щIыхухэм. ИкIи ахэр [illegible]

Сызыхэтхэр сигу ирохь

Сэ къуажэкIэ Сэрмакъ сыщыщщ. Соблырхэ я унагъуэ фермэм сыкъакIуэри, илъэскIэ жэмышу сыщыIа нэужь, сызыгъэлажьэм пэшитI хъууэ фэтэр къысхуищэхуащ. Апхуэдэ щIалэм, цIыху жумартым, гугъу зыхуумыгъэхьу хъурэ, тлъэкI къэдгъанэркъым. Сызыхэт гупыр сигу ирохь, хэбдзын хэмыту фIы защIэщ. Хъанджэз Лариси, Гъуэгу Валери, Быхъурэ Бориси, фермэм и нэхъыжь Къулий Аслъэнбии. Дэтхэнэр жыпIэн - Iэдэбхэщ, цIыху телъыджэхэщ.

Дызэкъуэту, зыр зым дэIэпыкъуу дызэдолажьэ. Аращ махуэ къэс центнер 12 къэтшыну щIытхузэфIэкIри. Ди улахуэкIи ди ерыскъыкIи гуныкъуэгъуэ лъэпкъ диIэкъым. Си щхьэкIэ лэжьапщIэу сом мин 13 - 15-м нэс къызохь. Ар ахъшэ хъарзынэщ. Зы къуэ закъуэ сиIэу аращи, IэнатIэ Iуту мэлажьэ. Узыхэт гупыр адыгагъэ зыхэлъ защIэмэ, узыхуей ухуэзэмэ, уи улахуэмкIэ уарэзымэ, ущылажьэм хьэуар щыкъабзэмэ, дунейр щыдахэмэ, сыт нэгъуэщI узыхуейр?

МАХУЭЛI Муслъимэт,
«Соблыр» фермэм и жэмыш.

Хьэмащэ хъупIэм теухуа тхыгъэхэр зыгъэхьэзырар **МЫЗ Ахьмэд.**

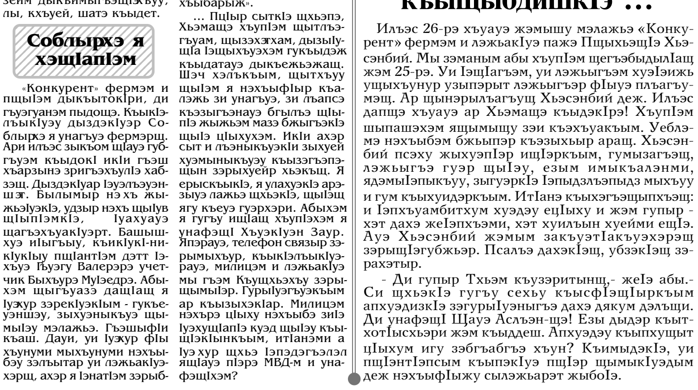

Хьэмащэ хъупIэм.

Дыгъужьи бажи дахуозэ

«Соблыр» фермэм и Iэщыхъуэ Гъуэгу Валерэ ирокIуэ зи гъащIэр колхозым щызыхьа и адэм и лъэужьым. Ар зэбгъэцIыхуа, нобэрей гъащIэм зэреплъым теухуа и гупсысэхэм щыгъуазэ зыпщIа нэужь, уигу къэкIыращ: щIэныгъэ ищхьэ имыIэми, къулыкъущIэу щымытми, мы лIыр Iэджэ кIэ нэхъ губзыгъэщ, IэнатIэшхуэ пэрыт язынэкъуэ унафэщIхэм нэхърэ. И акъылыр жанщ, и гупсысэхэр гъэщIэгъуэнщ. Езыр цIыху зэпIэзэрытщ, Iэдэбщ, псалъэ лей жиIэу зэхэпхынукъым, адыгэ унагъуэ тэмэм къызэрыщыхъуар нэрылъагъущ. Зыпэрыт Iуэхур фIыуэ зэрилъагъур, абы зэрыхуэпэжыр хьэкъ пщохъу зыкъомрэ и лэжьэкIэм укIэлъыплъа, Iэщым зэрахэтыр плъэгъуа нэужь.

Жэмхэр губгъуэм ибутIыпщхьэрэ уэ удзыпцIэм ухэгъуэлъхьэжкIэ Iуэхур зэфIэкIыркъым. Апхуэди къахокI былым зыгъэхъухэм. Валерэ удзыр нэхъ щыIув щIыпIэхэм Iэщыр еху, махуэм и мызакъуэу, жэщми егъэхъуакIуэ. Ауэ былымым зигъэнщIыху кIэлъыплъыным и закъуэкъым абы и пщэ къыдэхуэр - хэкIуэдыкI щымыIэу хъумэнри и къалэнщ.

- Мы щIыпIэм щыIэщ псэущхьэ зыкъом - блэ, бажэ, дыгъужь жыпIэми щIэмычэу даIуощIэ,- жеIэ Гъуэгум. - Псом хуэмыдэу бажэм куэдрэ срохьэлIэ. Хъушэм къыхокIэрахъуэри хэтщ, къажыхьу. Дыгъужьи мызэмытIэу слъэгъуащ: дунейр пшагъуэ къэхъуа нэужь, Iэщыр здэщыIэмкIэ къокIуэ: апхуэдэхэм деж, Iэуэлъауэ, ди макъ зэхахмэ, езыхэми кIэбгъу защIыж.

Iэщыр зэригъэхъум, зэрихъумэм къыдэкIуэу, Валерэ холIыфIыхь жэм шынми - а къалэныр зи пщэ дэлъхэм сыт и лъэныкъуэкIи щIэгъэкъуэн яхуохъу, дэни нос.

Унагъуэ дахи иIэщ Iэщыхъуэм. И щхьэгъусэмрэ абырэ къуитI зэдагъуэтащ. Нэхъыжьыр офицерщ, зэгурыIуэныгъэкIэ дзэм къулыкъу щищIэу къызэригъэзэжрэ куэд щIакъым, щIалэ нэхъыщIэр дохутыр IэщIагъэм хуоджэ.

Зыхэт гупым, и унафэщIхэм пщIэ къызэрыхуащIым, чэнджэщэгъу къызэращIым и закъуэкъым а лIым дэрэжэгъуэ къезытыр. И къуэрылъху хъыджэбз цIыкIум деж лъагъунлъагъу кIуэжамэ е бгы щыгум дэкIыу телефонкIэ псалъэрэ «дадэ» жиIэу зэхихамэ, махуэ псом зэрылъэуджыджари, гугъу зэрехьари щогъупщэж.

САУТ СулътIан

Къалэн нэхъыщхьэ

Хьэмащэ хъупIэмрэ абы къедза щIыналъэхэмрэ цIыху 600-м нэс щолажьэ. Дауи, апхуэдиз цIыхум уи нэIэ ятебгъэтын жыхуэпIэр тыншкъым. Ауэ мы гъэм а Iуэхум нэхъ дыхуэщIащ сыт и лъэныкъуэкIи - хущхъуэкIи, машинэкIи, бензинкIи. Гъэ кIуахэми Iеякъым, ауэ мы илъэсым гулъытэ лей къытхуащIащ. Штабым щыдиIэщ пэш щхьэхуэ, изолятор. КъищынэмыщIауэ, дзэм зэреIэзэ IэмэпсымикъыдатащI. Махуэм ику иту мыбы къокIуалIэ цIыхуитху, хы. Ди лэжьакIуэ щыIэщ нэхъ жыжьэIуэхэми - ЕкIэпцIэкъуэ, Къуэщтан хъупIэхэм.

Дэри щIэх-щIэхыурэ дытохьэ пщыIэхэм, доплъ я ерыскъыр, псы зэфэр зыхуэдэм, я къабзагъэм. Сымаджэ къэтхутэмэ, уз зэрыцIалэ зиIэ къэдгъуэтмэ, мыбы къыдошэ. Ди IэмэпсымэкIэ, ди хущхъуэгъуэкIэ дызыпэмылъэщын къахэкIмэ, я узыр хьэлъэмэ, Бахъсэн, Зеикъуэ, Тырныауз, Къармэхьэблэ дэт сымаджэщхэм дошэ. КIэщIу жыпIэмэ, сымаджэ хъуа цIыхур щылажьэм нэхъ пэгъунэгъуу щыIэ сымаджэщым икIэщIыпIэкIэ ныдогъэс.

Гъэшыр, лыр пуду къэзылэжьу, гугъу зезыгъэхьу мазэ бжыгъэкIэ бгылъэ хъупIэм щыIэ Iэщыхъуэхэм дахуэсакъыныр, я узыншагъэкIэ гукъеуэ ямыIэныр ди къалэн нэхъыщхьэу добж мыбы къыдэкIа дохутырхэм.

ХЬЭЩЭ Руслан,
Хьэмащэ хъупIэм и дохутыр нэхъыщхьэ.

УнафэщIым жэм къыщыбдишкIэ ...

Илъэс 26-рэ хъуауэ жэмышу мэлажьэ «Конкурент» фермэм и лэжьакIуэ пажэ ПщыхьэщIэ Хьэсэнбий. Мы зэманым абы хъупIэм щегъэбыдылIащ жэм 25-рэ. Уи IэщIагъэм, уи лэжьыгъэм хуэIэижь ущыхъунур узыпэрыт лэжьыгъэр фIыуэ плъагъумэщ. Ар щынэрылъагъущ Хьэсэнбий деж. Илъэс дапщэ хъуауэ ар Хьэмащэ къыдэкIрэ! ХъупIэм шыпашэхэм ящымыщу зэи къэхъуакъым. Уеблэмэ нэхъыбэм бжыпэр къэзыхьыр аращ. Хьэсэнбий псэху жыхуэпIэр ищIэркъым, гумызагъэщ, лэжьыгъэ гуэр щыIэу, езым имыкъалэнми, ядэмыIэпыкъуу, зыгуэркIэ Iэпыдзлъэпыдз мыхъуу и гум къыхуидэркъым. ИтIанэ къыхэгъэщыпхъэщ: и Iэпхъуамбитхум хуэдэу ецIыху и жэм гупыр - хэт дахэ жеIэпхъэми, хэт хуилъын хуейми ещIэ. Ауэ Хьэсэнбий жэмым закъуэтIакъуэхэрэщ зэрыщIэгубжьэр. Псалъэ дахэкIэщ, убзэкIэщ зэрахэтыр.

- Ди гупыр Тхьэм къуэзэритынщ,- жеIэ абы.- Си щхьэкIэ гугъу сехьу къысфIэщIыркъым апхуэдизкIэ зэгурыIуэныгъэ дахэ дяку дэлъщи. Ди унафэщI Щауэ Аслъэн-щи! Езы дыдэр [illegible] хъун? КъимыдэкIэ, уи щIэнтIэпсым къыпэкIуэ пщIэр щымыкIуэдым деж нэхъыфIыжу сылэжьэрэт жыбоIэ.

●Щапхъэ

Щомахуэр тетхыхьат

ЦIЫХУМ и дуней тетыкIэм къыхуихьа пщIэмрэ щIыхьымрэщ, и лэжьыгъэфIхэрщ мыкIуэдыжыну къызэринэкIыр. Узыхэтым фIыуэ укъалъагъумэ, пщIэ къыпхуащIмэ, уи лэжьыгъэм хэпщIыкIмэ - ари насыпым и зы лъэныкъуэщ. А псори иIэщ си тхыгъэр зытеухуа цIыхубз гуащIафIэ Бацэхэ япхъу, Куэцэхэ я нысэ Лидэ.

Сыт хуэдэ IэнатIэ пэрыувами, лэжьыгъэр и кIэм нэсу, дагъуэншэу зыгъэзащIэ цIыхур гулъытэншэ хъу хабзэкъым. Арауэ къыщIэкIынщ Щомахуэ Амырхъан и «Къамылыкъуэ къыщыщIэна вагъуэ нурхэр» очеркым Лидэ и цIэ къыщIыхэщыр, абы и лэжьыгъэфIхэм я гугъу щIищIыр.

Очеркым къыщыгъэлъэгъуа Iуэхухэр зыхуэзэр 1960-1961 гъэхэрщ. Къамылыкъуэ къуажэр щытIысагъащIэ зэмант ар. Унагъуэ щитI нэблагъэ фIэкIа зыдэмыс жылэ цIыкIум Iуэхур щыкуэдт, ауэ абы лэжьакIуэхэр къемэщIэкIырт. ИкIи абы хэкIыпIэу къыхуагъуэтат а гъэхэм къуажэ еджапIэр къэзыух ныбжьыщIэхэр колхозым ягъэкIуэну.

- НыбжьыщIэм и дежкIэ тыншкъым колхозым лэжьакIуэ кIуэныр. Апхуэдэ унафэр дэ нэхъ дызыпэмыплъа дыдэхэм ящыщт, - жеIэ Лидэ.

Очеркым къыхощ мыпхуэдэу: «Лэжьэн щыщIадза япэ махуэхэр ягу къагъэкIыжурэ жэмыш хъыджэбзхэр мэгушыIэ: Лидэ жэмым Iэджэрэ кърихудауэ щытащ, - жаIэ зэдэлажьэхэм». Сыкъызэджар Лидэ щыжесIэм, дыхьэшхри, и гупсысэхэм жыжьэ зэрагъэзэжар къапщIэу, кърихьэжьащ.

- Пэжщ а иджыпсту къызжепIар. Куэдрэ къэхъурт жэмхэр къыщыдэуэ. Ауэ дызыпэрагъэува лэжьыгъэр тынш тщыхъуну зыми къыджиIатэкъым. Тхуэмышэчу дыщыгъ куэдрэ къэхъурт. Узэмыса лэжьыгъэр сытым деж и гугъущ икIи щIэдзэгъуейщ, - жеIэ Лидэ. - Гугъу дызэрехьынур къыдгурыIуэрти, ерыщу Iуэхум дызэрыпэщIэтыным яужь дитт. Куэд къытщыщIырт дэ, ауэ иужькIэ нэхъ десэжащ. «Псым ухэмыхьэу есыкIэ пщIэркъым», - жаIэ адыгэм.

Колхозым щыкIуэм школыр къэзыух ныбжьыщIэхэр къагъэгугъат университетым щIагъэтIысхьэу, зэрылажьэм хуэдэурэ ирагъэджэну, сыткIи къадэIэпыкъуну. Къызэрыжраlам хуэдэуи ящIащ. Лидэ биологиемкIэ факультетыр къыхихат. Лэжьыгъэри еджэнри зэдэпхьыну тынштэкъым. Очеркым абы теухуауэ дыкъыщоджэ: «Йоджэ, хущIыхьэгъуэ щагъуэт дэтхэнэ сыхьэтри къагъэсэбэпурэ. Къамылыкъуэ щылажьэ щIалэгъуалэр иужьрей зэманым есащ гугъуехьым пэщIэувэфу, я пщэ далъхьэжа къалэныр зэрыиныр, абы щIыхь зэрыпылъыр зэ хащIыкIыу.

Жэщыр хэкIуэтэху Краснэ уголокым уэздыгъэр щоблэ. Бжэм тетхащ: «ФымыIэуэлъауэ, экзаменым зыхудогъэхьэзыр!»

- Ди лэжьыгъэм ерыщу дызэрыпэрытар пщIэншэу къэнакъым. 1961 гъэм Ростов щекIуэкIат Кавказ Ищхъэрэм и мэкъумэш лэжьакIуэ нэхъыфIхэм я зэIущIэ. Абы къэкIуат Хрущев Никитэ. ЗэIущIэр теухуат мэкъумэшыр ефIэкIуэным, ар къайхъулIэн папщIэ зэфIагъэкIыпхъэхэм. Ди лэжьыгъэ ялъэгъуарауэ къыщIэкIынт дэри а зэхуэсым дыщIрагъэблэгъар. Щытхъу псалъэ куэд къытхужаIат абы щыгъуэ. «ЛIыгъэ фиIэщ», - жиIэу, езы Хрущев зыкъыщытхуигъэзам, ар икъукIэ гуапэ тщыхъуат. А псалъэхэм ди дежкIэ мыхьэнэшхуэ яIэт, дызыпэрыт лэжьыгъэм нэхъри дытригъэгушхуат.

Колхозым илъэс зыбжанэкIэ щылэжьа нэужь, Лидэ егъэджакIуэхэр щагъэхьэзыр училищэм щIотIысхьэри, ар къеух. А гъэ дыдэм Къамылыкъуэ дэт курыт школым егъэзэжри, абы лэжьэн щыщIедзэ. Унагъуэ ихьа нэужь, Сэрмакъ къуажэм дэт школым мэуври, абы ехъулIэныгъэ, щытхъу иIэу щолажьэ.

Зэман докIри, жэуаплыныгъэ зыхэлъ, цIыху хэтыкIэ зыщIэ бзылъхугъэр ирагъэблагъэ къуажэм къыщызэIуаха щыгъын щад цехым икIи складым и унафэщIу ягъэув. Зи сабиигъуэр зауэ нэужь лъэхъэнэм хиубыда, зэрыцIыкIурэ гугъу ехьу къэхъуа цIыхубзыр сытми хуэIэижьти, гугъэзагъэу, цIыхухэм пщIэрэ щIыхьрэ къыхуащIу Лидэ а IэнатIэми пэрытащ.

И щхьэгъусэ Къанщобий игъуэ нэмысу дунейм ехыжу бынипл и закъуэ ипIын хуейуэ къыщыхуэнэм, Лидэ, зэрыгурыIуэгъуэщи, игу хэщIащ. Ауэ и сабийхэр къызэрыщыгугъыр фIыуэ къыгурыIуэрти, зэрыжаIэу, ибг щIикъу зэри ахэр зыхэтым яримыгъэхъуапсэу ипIащ, иригъэджащ. Иджы ахэр унагъуэ щхьэхуэ хъужахэу мэпсэу. Я анэр зыхуей зэрыхуагъэзэным, зэрагъэтыншыным яужь итхэщ.

«... ЦIыхур сыт щыгъуи зыгуэрым щIогупсыс, зыгуэрым йохъуапсэ. ЛIыгъэ гуэр зэрихьэн, лъэужь гуэр дунейм къытринэн фIэфIщ. ЦIыху пэжщ зи къаруми зи гъащIэми емыблэжу махуэ къэс цIыхубэм хуэлажьэр...» Мы псалъэхэм дыкъыщоджэ Щомахуэм и очеркым. Апхуэдэ цIыхущ дызэрыгушхуэ Лидэ.

БАЦЭ ФатIимэ.

Коррупцэм зэрыпэщIэт Iэмалхэр

УРЫСЕЙ ФСБ-м и Управленэу КъБР-м щыIэм, зи Iуэху хэлъ министерствэхэмрэ ведомствэхэмрэ щIыгъуу, Республикэм и къэрал властымрэ щIыпIэ самоуправленэмкIэ органхэм Iулъхьэ тын-къеIыхыныр, къулыкъур къэгъэсэбэпыныр къызэпыудыным теухуа лэжьыгъэ ирегъэкIуэкI.

Апхуэдэу, 2008 гъэмрэ 2009 гъэм и япэ мазихымрэ «Урысейм и цIыхухэм яхуэфащэ псэупIэ» лъэпкъ проектым хиубыдэу хабзэр къызэпауду ипотекэ кредиту сом 2060,0-рэ ятауэ къыщIагъэщащ. УФ-м и Правительствэм и унафэм къыщыгъэлъэгъуахэм ебэкъуа цIыхуи 6-р щIыпIэ самоуправленэмкIэ органхэм программэм хэтхэм хагъэкIыжащ. Кредит сом мин 740-рэ зыхухахар мыхъуу нэгъуэщI IуэхукIэ къагъэсэбэпауэ Прохладнэ куейм сэтей къыщащIащ. Ар ирагъэпшыныжыну куейм и зэзыгъэкIуж судым унафэ къищтащ.

«АПК-м зегъэужьын» лъэпкъ проектым ипкъ иткIэ республикэм къакIуэ мылъкур къызэрагъэсэбэпым теухуа къэпщытэныгъэхэр щрагъэкIуэкIащ, [illegible] УФСБ-мрэ КъБР-м щыIэ МВД-м Налог [illegible] управленэмрэ къыщIагъэщащ. Абы теухуа уголовнэ Iуэху къаIэтащ.

Следственнэ управленэм и следственнэ къудамэу, Нальшык къалэм щыIэм хэплъэри, Нальшык къалэ судым ирагъэхьащ УФСБ-м и дэфтэрхэм япкъ иткIэ къаIэта КъБР-м и Правительствэм и унафэщIым и къуэдзэу, республикэм мылъку зэхуэщытыкIэхэмкIэ и министру щытам теухуа уголовнэ Iуэхур. Ягъэкъуаншэм и зэранкIэ бюджетым сом мелуани 3,3-рэ мыкIуэу къэнащ.

Урысей ФСБ-м и Управленэу КъБР-м щыIэм и материалхэм япкъ иткIэ КъБР-м щыIэ Нотариальнэ палатэм щхьэзакъуэу Iуэху зезыхуэ и нотариусым, тхылъ нэпцIхэр зыгъэхьэзырам икIи къэзыгъэсэбэпам, Прохладнэ къалэм ухуэныгъэмрэ архитектурэмкIэ и къудамэм и унафэщI, и къулыкъур къигъэсэбэпу приватизацэ хабзэр къызэпызыудам, Май куейм щыIэ цIыхухэм щеIэзэ медицинэ IуэхущIапIэхэм ящыщ зым и дохутыр нэхъыщхьэм, гъэпцIагъэкIэ бюджет мылъку зыIэщIэзыубыда щIыпIэ самоуправленэмкIэ Советым и депутатым ятеухуа уголовнэ Iуэхухэр къаIэтащ.

КъищынэмыщIауэ, УФСБ-мрэ КъБР-м щыIэ МВД-м и ОСБ-мрэ къэпщытэныгъэхэр щрагъэкIуэкIым республикэ милицэм, Iэпхъуэшапхъуэ IуэхухэмкIэ управленэу, Тезырхэр гъэзэкIуэжынымкIэ федеральнэ къулыкъум и IуэхущIапIэу КъБР-м щыIэхэм я лэжьакIуэу 9 Iулъхьэ къыIахыу ябубыдащ.

Коррупцэм пэщIэтыным теухуауэ Управленэм иригъэкIуэкI лэжьыгъэм я зы Iыхьэщ [illegible] социальнэ мыхьэнэшхуэ зиIэ программэхэр республикэм [illegible] кIэлъыплъыныр, бюджет мылъкур хъумэныр. [illegible]

Апхуэдэ [illegible] Урысей ФСБ-м и Управленэу КъБР-м щыIэм и 48-16-02 телефонымкIэ хъыбар евгъащIэ.

БОРОВИНСКАЯ Наталье,
Урысей ФСБ-м и Управленэу КъБР-м щыIэм и пресс-IуэхущIапIэм и лэжьакIуэ.

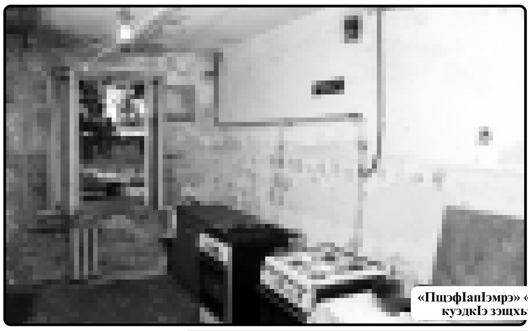

«ПщэфIапIэмрэ» «зыгъэпскIыпIэмрэ» куэдкIэ зэщхьэщыкIыркъым.

Абы дегъэпIейтей

Губгъуэм къинахэр

«ХуэмыщIахэм, хабзэм (законым) къыщыхьа нэгъуэщI цIыхухэу псэупIэ хуэныкъуэхэм ар пщIэншэу е уасэ езэгъырабгъукIэ ират хабзэм игъэува пщалъэхэм тету къэрал, муниципальнэ, нэгъуэщI псэупIэ фондхэм къахэкIыу».

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и 43-нэ статья.

МЫ ТХЫГЪЭМ къыщытIэтыну Iуэхум куэд дыдэ егъэпIейтей. Ар зэхьэлIар псэупIэрщ. АбыкIэ цIыхухэр хуабжьу гугъу йохь. Псом хуэмыдэжу я Iуэхур хэплъэгъущ гугъэ гуэри зимыIэжу общежитхэм щIэкIута унагъуэ хуэмыщIахэмрэ ар зымыгъуэту къалэжь тIэкIур фэтэрыпщIэу зытын хуейуэ ириубыдылIахэмрэ. Хэти щыгъуазэщ Налшык и псэупIэ унэхэм ящыщ куэд зэрыхьэулейм, нэхъапэм ахэр бзаджагъэкIэ зыIэрызыгъэхьахэм фейдэхэкIыпIэ зэращIам, ноби зи Iуэху дэкIыр апхуэдэхэрщ. Общежитхэм щыпсэухэр хуабжьу тегузэвыхьырт къэралыр щакъутэжам езыхэм я щхьэкIэ къатехьа лейм хуэдэ я бынхэми къалъысынкIэ зэрыхъунуми, ардыдэр къащыщIащ. Хьэлэлу къэралым хуэлэжьа адэ-анэхэр губгъуэм къранам и закъуэкъым, атIэ илъэс 20-25-кIэ, нэхъыбэжкIэ зэжьа фэтэр чэзур трахащ - предприятэхэр щызэхуащIыжым, чэзур яфIэкIуэдащ, къалэ администрацэм ахэр къищтэн идакъым. Апхуэдэ щIыкIэкIэ бэлыхь хадзахэр куэд дыдэ мэхъу икIи дэтхэнэми илъэсищэ гъащIэ иIэми, езым и къарукIэ псэупIэ хузэгъэпэщынукъым. «ЩIэблэ зимыIэм насып иIэкъым, - жаIэ. Ар гурыIуэгъуэщ, абы и мыхьэнэм хэти щыгъуазэщ, зэхьэлIэжари ди пщэдейм, ди къэкIуэнум хуэлэжьэну цIыху губзыгъэ къэгъэтэджынырщ. Ауэ уунэншэрэ улъапсэншэмэ, сабий узыншэ зэрупIынур дауэ?

Налшык къалэ и закъуэ нобэ общежитхэм унагъуэ миниплIрэ щитхурэ щопсэури, абыхэм я процент 96-р адыгэщ. НэгъуэщIу жыпIэмэ, я адэжь лъахэм исыж ди лъэпкъэгъухэм ящыщу мин 15-м нызэрыхьэс общежитхэм щIокIуадэ. Изрэ ныкъуэрэ зэи зэрыщIакъым. Ар щынэрылъагъущ нобэрей зэманым и архъуанэм ириубыдауэ щысхьырабгъу имыIэу абы игъэджэрэзхэм я деж. ПцIыр сыткIэ щхьэпэ, рынок жытIэурэ ди гъащIэр бэзэрым хуэкIуащ. Коммерцэ унэхэр куэду яухуэ, ауэ социальнэ псэупIэхэм елIалIэркъым.

ТхылъымпIэм псори ешэч

ГУГЪЭФIХЭРхузэпащэу цIыхухэр гуапэу IущIат 1998 гъэм щIышылэм и 31-м къащтауэ щыта «Общежит» республикэ программэ хэхам. Абы ипкъ иткIэ, къалэ, район администрацэхэм пщэрылъ щащIат мазищ пIалъэм къриубыдэу фэтэр теплъэ зиIэ ведомствэ общежитхэр муниципальнэ мылъкум хагъэхьэу псэупIэ унэхэм хуагъэкIуэну, унагъуэхэр зэрагъэIэпхъуэну щIыкIэр зыубзыхуну унафэ къащтэну.

- Программэ хъарзынэр хьэрэкъуакIэ дадзэжауэ жыпIэ хъунущ. Ди цIыхухэр хуабжьу щыгуфIыкIат общежитхэм щIэсхэр псэупIэ зэгъэпэщахэм ягъэIэпхъуэну, ахэр къызыщIэкIхэр тэмэму зэрагъэпэщыжу фэтэру ятыну мурад зэращIам. Ауэ, ди нэгу зэрыщIэкIщи, псори тхылъымпIэм къинэжащ. Общежитхэм щыщIэтIысхьэм щыгъуэ хэт и гущхьэм къэкIынт апхуэдиз илъэскIэ абы къыщIэнэу балыхьищэ игъэвыну, - жеIэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и «Общежитхэм я зэгухьэныгъэ» жылагъуэ организацэм и унафэщI Хьэткъут Дахэзилэ. - Программэр къызэрыхалъхьэ лъандэрэ яхуэгъэIэпхъуар мащIэ дыдэщ. Налшык и закъуэ общежиту 50-мщIигъу дэтщ. Апхуэдэу фIэкIа яужь имытмэ, дяпэкIэ илъэс куэдкIэ абыхэм щIэсхэр яхущIэгъэкIынукъым. Зэрыщытращи, мы Iуэхур икъукIэ хэплъэгъуэщ, псэукIэ мыхъумыщIэр цIыхухэм яхуэхьыжыркъым, абыхэм щхьэкIэ гузэвэн хуейхэм, щхьэри джатэри яIэщIэлъ къащыхъужу, дызэбгъэдагъэхьэркъым.

Хьэткъут Дахэзилэ къызэрыхигъэщамкIэ, общежит псоми зы тхьэмыщкIагъэ къадокIуэкI. КIэлындор, дэкIуеипIэ, бжэ-щхьэгъубжэ зэтекъутахэм жьыуейр щызэпеху. Бжьамийхэр фащи, псыр унэ лъабжьэм макIуэ, щIыунэхэр хьэндыркъуакъуэм, хьэмблум, дзыгъуэм, аргъуейм зэщIащтащи, уихьэ хъуркъым. Унащхьэхэм псыр къыпхож, дэнэкIи къыщощэщэх, мэгъуатэ. А псом я зэранкIэ цIыхухэр уз зэмылIэужьыгъуэхэм зэщIащтэ.

- ТхьэмыщкIэщ общежитхэм щIэсхэр. Зы пэш цIыкIум цIыхуиплI-тху, нэхъыбэж щыпсэухэр мымащIэу яхэтщ. Ар икIи я пщэфIапIэщ, я жеипIэщ, сабийхэм я дерс щIыжыпIэщ. Общежитыр бынуцIэпIу, хабзэгъэкIуэду, лъэпкъ зэIыгъэхьэу аращ. Абы щIэс хъыджэбзыр къашэну, щIалэр малъхъэ ящIыну зэрапэсыркъым. ХабзэкIэ къалэжьа псэупIэм ежьэурэ, жьы щIэхъухьахэщ, я бынхэр балигъ хъуахэщ. ЕджапIэхэр къащти, унэ зиIэхэм общежитым щыпсэухэр зыбгъэдагъэтIысхьэн ядэркъым, - жеIэ зэгухьэныгъэм и правленэм хэт Атэлыкъ Женя. - Джэдкъаз фабрикэм ейуэ щытам ущIэсыну шынагъуэщ. Къатхэм хэта пщэфIапIэхэр, зыгъэпсэкIыпIэхэр ящащ, абы и пэкIэ, фхуэтхъуэжынущ жаIэри, хьэкухэр щIашащ. ЦIыхухэм сыт ящIэнт, шынагъуэшхуэ пылъми, газ балоным хуэдэкIэ пэш кIуэцIхэм щопщафIэ. ДэнэкIи зыгъазэ, псэупIэкIэ лей зытехьэр адыгэхэрщ, гъащIэм и IэфIагъ гуэри ямылъагъуу, сабиигъуэ дахэ жыхуаIэм пэIэщIэу къэтэдж я бынхэрщ. Общежитым щIэсхэр цIыхуу дыкъалъытэу пхужыIэнукъым. Аращ дыщIызэхамыхри.

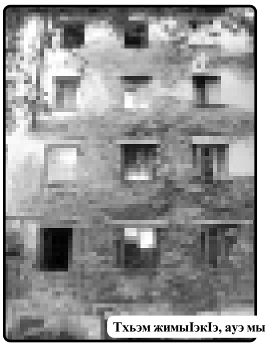

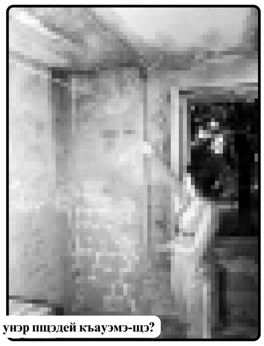

Тхьэм жимыIэкIэ, ауэ мы унэр пщэдей къауэмэ-щэ?

Пэжыр здэщыIэр

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентыр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм, цIыхум, гражданиным я хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ я шэсыпIэщ».

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и 78-нэ статья.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым и «Общежитхэм я зэгухьэныгъэ» жылагъуэ организацэм цIыху 300-м я цIэкIэ республикэм и Президентым зэрызыхуигъазэм куэдым дыхегъэгъуазэ.

- Налшык къалэ администрацэм и унафэщIхэм общежитым щIэсхэр бжэгъуу я нэм къыщIоуэ. Ди щIыбагъкIэ зэхащIыхьхэр зэрахуэдмыдэм зэгуегъэп, пэжыр зэрыжытIэм къегъэгубжь. Хабзэри цIыхугъэри кърадзэжыркъым, я IэнатIэм щахь жэуаплыныгъэм емылIалIэу, ди жылагъуэ организацэм и лIыкIуэхэр зэхэзехуэн ящI, - щыжеIэ абы. - Куэд щIащ а хьэл мыхъумыщIэр къызэращтэрэ. Псом хуэмыдэжу хъийм икIащ псэупIэхэр учет щIынымрэ тынымкIэ Департаментым и Iэтащхьэ Кладько Игорь, «ПсэупIэ хозяйствэм зэхъуэкIыныгъэхэр щегъэкIуэкIынымкIэ управленэ» МУ-м и унафэщI Хьэщхъуэжь Мурат, а IуэхущIапIэхэм я лэжьакIуэхэр. Мэлыжьыхьым и 11-м Хьэщхъуэжь Мурат деж дыкIуат. ЦIыхухэм щахуэзэ махуэу щытми, щхьэусыгъуэ ищIри, дыщIигъэхьакъым. Мэлыжьыхьым и 12-м езым и арэзыныгъэкIэ тедгъэзати, къыдимыпэса къэнэжакъым. Ди организацэм и унафэщI Хьэткъут Дахэзилэ бзаджэ къыжриIащ, дзы къыфIищри къыщIихужащ, зэгухьэныгъэм и правленэм хэт Атэлыкъ Женя щIигъэхьэхакъым. АфIэкIа ныбжь зимыIэ, дызыхэт гъащIэм и дыджыр зы медан закъуэкIи зымыгъэунэхуа, зи ныбэм изу, зыхуей псори пэрыхьэту зыгъуэту къэхъуа мо щыкIам, тутын Iугъуэр къыIурицыцыкIыу, дигъэIущыжыну, дызэрыпсэун хуей щIыкIэм дыхуигъэсэжыну, дызыхэт жылагъуэ организацэм и унафэщI Хьэткъут Дахэзилэ бий дыхуищIыну яужь йохьэ. Жэуаплыныгъэ ин дыдэ зыпылъ а IэнатIэр апхуэдэ зэхэщIыкI фIэкIа зимыIэм дзыхь зэрыхуащIар гурыIуэгъуэкъым.

Абы и пэ къихуэу, къалэ администрацэм и унафэщIу ягъэува Хьэгъэс Залымджэрий дыщIигъэхьэну делъэIуат, ауэ дызыхигъэзэгъакъым. И япэ къуэдзэ Сорокин Виктор и пщэ дилъхьагъэнти, мобы езым зытрищIыхьа пIалъэм зы сыхьэт иIэжу Хьэткъут Дахэзилэ къыжреIэ дызэхуишэсыну. И чэзум дызэхуосри, дызэрыкIуамкIэ хъыбар идогъащIэ. Кладько Игорьрэ Хьэщхъуэжь Муратрэ заужьыхункIэ дежьэну къытхуагъэув. Кладько Игорь къызэрысу, хъумакIуэр къыщIокIри щIоупщIэ: «Хьэткъут хъужыр хэт? Абы къиищынэмыщIа адрейхэр фыщIыхьэ хъунущ». Псом ди дежкIи гурыIуэгъуэт ар зи жэрдэмыр. Къалэ администрацэм и Iэтащхьэ Хьэгъэс Залымджэрий ди зэгухьэныгъэм и унафэщIым бий къыхуэзыщIари арат.

Хьэгъэс Залымджэрий куэдрэ мыгупсысэу прокуратурэм мыпхуэдэу мэтхьэусыхэ: «Искож хьэблэм щыIэ общежитхэм щIэсхэм я зэIущIэ иригъэкIуэкIыну Хьэткъут Дахэзилэ хуитыныгъэ езытар хэт? Абы щытыкIэр зэщIегъаплъэ, ахъшэ къыхех. Iуэхур зэхэвгъэкIыну сынывоlъэIу».

Дэтхэнэми хуитыныгъэ иIэщ зэгухьэныгъэ гуэрым хэтыну, езым и сэбэп зыхэлъхэр ихъумэн папщIэ профессиональнэ союзхэр къызэгъэпэщынымкIэ хуитыныгъэхэри абы хыхьэу. Жылагъуэ зэгухьэныгъэхэр хуиту лэжьэнымкIэ шэсыпIэ щыIэщ».

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и 34-нэ статья.

Iуэху зехьэкIэ мыхъумыщIэ

ХУАБЖЬУ ди жагъуэ мэхъу къалэ Iэтащхьэу ягъэувар жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм теухуа законым зэрыщымыгъуазэр икIи апхуэдэу псынщIэу и унафэм щIэт щIэгъэстакIуэхэм я мэсхьэбым къызэрихутэр. Дэ дызэреплъымкIэ, щытыкIэр зэщIэзыгъаплъэр Хьэткъут Дахэзилъэкъым, атIэ ищхьэкIэ зи цIэр къитIуа Iуэхузехьэ мыкIуэмытэхэм хуэдэхэрщ. Мышынэу, псоми зэхахыу пэжыр жызыIэф цIыхум ахэр сыткIэ хуей?

Къэбэрдей-Балъкъэрым и «Общежитхэм я зэгухьэныгъэ» жылагъуэ организацэм цIыху 300-м я цIэкIэ республикэм и Президентым Зэрызыхуигъазэм наIуэу щыжеIэ мы Iуэхум зэIумыбз куэд дыдэ зэрыхэлъыр, Налшык къалэ администрацэм щыщхэм я зэранкIэ щытыкIэр зэрызэщIэплъэр. Къапщтэмэ, апхуэдиз илъэскIэ къэралым хуэлэжьахэр, республикэм и зыужьыныгъэм зи узыншагъэр хэзылъхьахэр губгъуэ нэщIым ирадзащ, абыхэм я бынхэм я сабиигъуэр трахри, я пщэдеймкIэ, я къэкIуэнумкIэ гугъэ гуэри ямыIэжу, зыри я фIэщ мыхъужу къагъэнащ.

- Девгъэплъыт Iуэхур зэрыщытым, - щыжеIэ республикэм и Президентым Зэрызыхуагъазэм. - Фэтэрхэр зылъысыр 2006-2008 гъэхэм гъэпцIагъэкIэ общежитхэм зыщезыгъэтхахэрщ. Совет лъэхъэнэм и зэман лъандэрэ, илъэс 20-35-рэ хъуауэ хабзэм тету абы щыпсэухэр жыжьэуи кърадзэркъым.

Хьэткъут Дахэзилэ дызэрыхигъэгъуэзамкIэ, КъБР-м и Президентым и Администрацэм и УнафэщIу лэжьа Къэжэр Альберт нэгъабэ и жэпуэгъуэ мазэм зэгухьэныгъэм щыщхэр иригъэблэгъауэ щытащ. ЗэIущIэм хэтащ ухуэныгъэмрэ архитектурэмкIэ министр АфэщIагъуэ Михаил. Абы щыгъуэ Къэжэр Альберт къажриIат республикэм и лIыщхьэм «Общежит» программэм папщIэ дызэрыт 2009 гъэм сом меларди 2,5-рэ зэрыхухихыр.

- Абы, къанэ щIагъуэ щымыIэу, общежитым щIэсхэр псэупIэкIэ къызэригъэпэщынут. Ахъшэр къызэрагъэсэбэпыну щIыкIэм дыщIэупщIэу Къэжэр Альберт зыщыхуэдгъазэм, Правительствэм и УнафэщIым деж а Iуэхум щыхэплъащ. ГъэщIэгъуэнракъэ, псори зэхьэлIэжа дэ тщыщу а зэIущIэм зыри ирагъэблэгъакъым, ауэ дифI лъэпкъ зезымыхуэ Кладько Игорь щIэсащ, - къыхегъэщ Хьэткъут Дахэзилэ. - Сом меларди 2,5-м и унафэм дыщыгъуазэкъым, ди нэщIыбагъкIэ ябзри ядыжащ. Къалэ администрацэм абы теухуауэ дызыбгъэдигъэхьэркъым. А псом ищIыIужкIэ, мы гъэм мазаем и 19-м цIыху 300-м я цIэкIэ дгъэхьэзыра Зэрызыхуагъазэм жэуап гуэри иIэкъым. КъызэрыщIэкIымкIэ, цIыхубэм и жыIэми и гупсысэми зыри хуэныкъуэкъым.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и «Общежитхэм я зэгухьэныгъэ» жылагъуэ организацэм цIыху 300-м къабгъэдэкIыу республикэм и Iэтащхьэм Зэрызыхуигъазэм щыжеIэ шыщхьэIум мыарэзыныгъэ пэкIу къызэрыхалъхьэнур, ар зэхэтынуми, къызэтрагъэувыIэнуми ягъуэтыну жэуапым зэрелъытар.

КъищынэмыщIауэ, УФ-м ФедерацэмкIэ и Советым, Къэрал Думэм, Жылагъуэ Палатэм, къэралым и лIыщхьэм, Правительствэм и УнафэщIым, УФ-м и Президентым деж цIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ щыIэ уполномоченнэм зыхуагъэзэну тхылъхэр ягъэхьэзыр.

Мыпхуэдэ тхыгъэ газетым къытехуэну къыщIэкIынутэкъым къэралым зыхуигъэувыжа социальнэ къалэнхэр ахэр зи пщэрылъхэм захуагъэ хэлъу ягъэзащIэу, хабзэм къызэригъэувым хуэдэу цIыхухэм, псом япэу зэхъуэкIыныгъэ фIащу кърахьэжьа Iуэху зехьэкIэ мыхъумыщIэм и хъым ириубыдахэм я сэбэп зыхэлъхэр хъумэныр къызэрагъэпэщу щытамэ. «Iей мыхъу фIы хъужыркъым», - жаIэ. Дыщыгугъынщ общежитым щIэсхэр куэд щIауэ зыгъэгулэз мы Iуэхухэм унафэ езэгърабгъу къыхуагъуэтыну.

БЭЧЫЖЬ Андемыркъан.

Общежитхэм щIэсхэр гузэвэгъуэм къыхэшын хуейщ.
Сурэтхэр КАЮДИН Евгений *трихащ.*

Фэеплъ

Апхуэдэт Хьэгъэбанэ Азэмэт

Гъащlэр напlэдэхьеигъуэщ. Ар сыт щыгъуи мащlэщ. Цlыхур гупыкlыгъуейщ, ар сыт хуэдэ ныбжьым имытми, тlуащlэу хьэлъэщ дунейм ехыжар зи псэугъуэмэ. Ауэ, усакlуэм зэрыжиlауэ, къыплъыса зэманыр lуэхукlэ бгъэнщlыфмэ, итlанэщ уахътыншэ ущыхъунур, дунейм узэрытета пlалъэм къыпызыщэнур.

ШТАТЫМ хэмыт фотокорреспонденту «Адыгэ псалъэ» газетым илъэс зыбжанэкlэ къыдэлэжьа Хьэгъэбанэ Азэмэт гурылърэ хъуэпсапlэу иlахэм лъэlэсыну къыхуимыухами, дуней тетыкlэ дахэкlэ, хьэл-щэныфlкlэ, ныбжьэгъугъэ къабзэкlэ ар зыцlыхуу щытахэм я гум къинащ. Шыщхьэlум и 21-м илъэс 35-рэ ирикъунут а щlалэр, ауэ игъуэ нэмысу дунейм ехыжащ.

Къэзыухъуреихь дунейм и дахагъэм пасэу гу лъызыта ныбжьыщlэт Азэмэт. Зэрыцlыкlурэ ар дихьэхт сурэт щlыным, макъамэри фlыуэ илъагъут, гитарэ еуэрт, уеблэмэ нэхъ къэжэпхъа иужь, ансамбль зэхишау э щытат. Спорт ми ехъулlэныгъэ хъарзынэхэр щигъэлъагъуэрт - и адэм дригъэхьэхауэ каратэм щыхуагъасэ секцэм кlуэрт, ныбжьыщlэ зэхьэзэхуэхэм зыкъыщигъэлъагъуэр т. Ау э псом нэхърэ нэхъ и гум къыдыхьэр сурэт техынырт. Апх уэдэ щlыкlэкlэ ар хущlэкъурт езым илъагъу дахагъэр адрейхэм я деж зэрынихьэсынум.

Налшык дэт 5-нэ курыт еджапlэр къыщиухым, Азэмэт куэдрэ егупсысакъым къыхихыну lэщlагъэм - ар хуейт фотокорреспондент, телеоператор хъуну. Школым щыщlэсми, нэхъ иужькlи ищlа фотолэжьыгъэхэр яхуихьу щыкlуам, ахэр ягу ирихьри щlалэщlэр «Налшык» НОТР-м оператору лэ жьапlэ къащтат. А лъэхъэнэхэращ Хьэгъэбанэм триха сурэтхэр «Адыгэ псалъэми» щыпlэм къыщыдэкl нэгъуэщl газетхэми къытригъэдзэн щыщlидзари. И адэ-анэм зытримыгъэхьэлъэн мурадкlэ, Азэмэт зэрылажьэм хуэдэу еджэну рекламэрэ видеоклипрэ тезых режиссерхэр щагъэхьэзыру Москва щыlэ студием щlэтlысхьащ. А lэщlагъэр зригъэгъуэта нэужьи, илъэс зыбжанэкlэ НОТР-м щылэжьащ, зыхэт г упри унафэщlхэри къыху эарэзыуэ, фlыу э къалъагъуу. И lэщlагъэмрэ щlэныгъэмрэ хигъэхъу эну, и зэфlэкlыр нэхъыбэкlэ игъэлъэгъуэну хуейуэ Хьэгъэбанэ Азэмэт Москва щыкlуам, «Налшык» НОТР-м и унафэщl Вэрокъуэ Владимир и чэнджэщкlэ ар оператору къащтащ къалащхьэм щыlэ телеканалхэм ящыщ зым. Абдежи хузэфlэкlат щlалэм фlыкlэ зыкъыщигъэлъэгъуэн, лэжьэгъу къыхуэхъуахэм я гум дыхьэн.

Лэжьыгъэм зэман нэхъыбэ тригъэкlуэдэн хуей щыхъуми, Азэмэт lэщlыб ищlатэкъым фlыуэ илъагъу lуэхугъуэхэр: сурэт техыныр, макъамэр, спортыр. Москва щыщыlэм апхуэдэу ар дихьэхат дельтапланеризмэм, Урысейм и къалэ хэри къызэхикlухьыну фlэфlт. Дэнэ мыкlуэми сурэттехымрэ видеокамерэмрэ и lэпэгъути, и lэщlагъэм зэрыхуэlэижьыр псомкlи игъэлъагъуэрт.

Азэмэт ныбжьэгъу и куэдт, курыт еджапlэм къыдыщlэсахэр, дзэ къулыкъум къыдыхэтахэр, къыдэлэжьахэр, уеблэмэ зэгуэр нэlуасэ къыхуэхъуахэр щыгъупщэртэкъым абы, и lыхьлы-благъэми къыдалъхуахэми яхуэгумащlэт, Налшык къыщыкlуэжкlэ зригъэлъагъурт. Фlагъ псори а щlалэм и деж щызэхуахьэсами ярейт, ау э бетэмал, гъащlэ мащlэт.

И ныбжьэгъуу, лэ жьэгъуу щытауэ цlыхушхуэ кlэлъыкlуэтат Азэмэт иужьрей гъуэгуанэ трагъэувэжауэ Москва къыщыдашыжым, гуауэм зэфlигъэщlа и анэми зыщlагъэкъуат. Дунейм тетыну къылъыса пlалъэр мащlэми, ар lуэхуфlрэ гуапагъэкlэ, цlыхугъэрэ гукъыдэжкlэ гъэнщlауэ езыхьэкlа Хьэгъэбанэ Азэмэт апхуэдэущ ягу къызэринар зыцlыхуу щыта псоми.

НЫРСаидэ.

Щlэныгъэлlым къыхелъхьэ

Гъэзэкlуэжын хуейхэр

Етlощlанэ лlэщlыгъуэм и 90 гъэхэм зэхалъхьа школ программэщlэхэм ятещlыхьауэ Налшык адыгэбзэкlэ къыщыдэкlауэ щытащ классым щlэмысу сабийхэм яджыпхъэ тхыгъэхэр зэрыт тхылъхэр: 2-нэ, 3 - 4-нэ классхэм хузэхалъхьахэр - 1995 гъэм, 5-8-нэ классхэм папщlэ 1997 гъэм дунейм къытехьащ. Абы лъандэрэ зэманыфl дэкlащ, ауэ тхылъхэр зэи къыдагъэкlыжакъым, мызэ-мытlэу а lуэхур къэтlэтами. Мы тхылъхэр ди курыт школхэм зэрамыlэр зэран хуохъу еджакlуэхэм ягъуэтыпхъэ щlэныгъэр етыным.

ДИ ЖАГЪУЭзэрыхъущи, ди школ унафэщlхэми щlэныгъэ lуэхухэм я къызэгъэпэщакlуэхэми мы lуэхум хуэфащэ гулъытэ хуащlыркъым. Апхуэдэ lуэху бгъэдыхьэкlэм егъэджакlуэхэм я зэрани хэлъу къызолъытэ, сыту жыпlэмэ апхуэдэ тхылъхэр школакlуэхэм lэмалыншэу яlэн зэрыхуейм трагъэчыныхьыркъым. Аращи, «lэхъуэнкlэ сыхыумыгъэзыхь, lэхъупщlэкlи ухэзгъэзыхьынкъым», - жыхуиlэм хуэдэу, lуэхур къыщlедз. Дауи, ар тэмэму къэплъытэ хъунукъым.

Апхуэдэ дыдэщ Джаурджий Хьэтlыкъуэрэ Сыкъун Хьэсэнрэ я «Школ урыс-адыгэ псалъалъэ» тхылъым и lуэхури. Ар мин 20 хъууэ 1992 гъэм Налшык къыщыдэкlати, псынщlэ дыдэу зэбгрыкlащ, нобэкlи гъуэтыгъуейщ. Зи зэхэгъэувэкlэкlэ тэмэму щыт псалъалъэм мыхьэнэшхуэ зэриlэм кlыхьу дытемыпсэлъыхьми, адыгэбзэмрэ урысыбзэмрэ курыт школым щегъэджынымкlэ ар дэlэпыкъуэгъушхуэу зэрыщытыр гурыlуэгъуэщ.

Зи гугъу сщlы тхылъхэр щlэрыщlэу къыдэгъэкlыжыным зыбжанэрэ дыщытепсэлъыхьым, къыджаlащ адыгэбзэмрэ литературэмкlэ яубзыхуну программэщlэхэм япкъ иткlэ, ахэр зэгъэзэхуэжауэ традзэжыну. Арщхьэкlэ, зэрынэрылъагъущи, ари щlэх дыдэ зэфlэкlынукъым. Жыпlэнурамэ, «Школ урыс-адыгэ псалъалъэм» и къыдэгъэкlыжыныр абыи щlежьэн щыlэкъым: абы итхэр сыт хуэдэ лъэхъэни къэсэбэп псалъэхэрщ.

А псом къыхэкlыу а тхылъхэр: зи гугъу тщlа пособиехэмрэ псалъалъэмрэ - зэман кlэщlым къриубыдэу къыдэгъэкlыжын хуейщ. Ахэр хуабжьу яхуэщхьэпэнущ егъэджакlуэхэми абыхэм я гъэсэн цlыкlухэми. Псом хуэмыдэу иджыпсту - пэщlэдзэ классхэр бзитlымкlи (адыгэбзэрэ урысыбзэкlэ) ирагъаджэу щыхуежьэжа зэманым.

ЕРЖЫБ Аслъэн,
педагогикэ щlэныгъэхэм я кандидат.

Футбол

Гогуа «Тэрчым» ират

Къэбэрдей-Балъкъэрым топджэгум щыдихьэххэм хуабжьу фIыуэ ялъэгъуа Гогуа (Гога) Гогитэ мыгъэрей зэхьэзэхуэр иухыхукIэ Грознэ и «Тэрчым» щыджэгунущ.

«СПАРТАК-НАЛШЫКЫМРЭ» «Тэрчымрэ» я унафэщIхэр зэрызэгурыIуамкIэ, Гогуа Гогитэ бэджэнду грознэдэсхэм яхэтынущ. Абы я сэбэп хэлъу къалъытэ лъэныкъуитIми.

Турнир таблицэм и кIэух увыпIэхэм ящыщ зым щыт ди командэм апхуэдэ лъэбакъуэ щIичам и щхьэусыгъуэр зыгурыгъэIуэгъуейщ. Хэти ещIэ Гогуа ди футболист нэхъыфIхэм ящыщ зыуэ зэрыщытыр икIи джэгупIэ губгъуэм гупыр зэрыщызэщIигъэуIуэфыр. АрщхьэкIэ...

Аргуэру Iуэхур зэлъытар «къикъуэлъыкI» и хьэл-щэнрауэ къыщIэкIынущ. Гогитэ цIыху пщтырщ икIи жимыIэпхъэрэ имыщIапхъэрэ щыIэщIэкI нэхъапэм къэхъуауэ щытащ. Иджыри арагъэнщ. Е хэт ищIэн иджыблагъэ «Химки»-м къэрашыжа Самсонов Олег ар щыджэгу щIыпIэм нэхъ пэлъэщыну къалъытауэ пIэрэ? Дауэ щытми, зэманым къигъэлъэгъуэнщ «Спартак-Налшыкым» и унафэщIхэм Гогуа зэраутIыпщам къытхуихьынур.

ХЬЭТАУ Ислъам.

Зыгъэпсэхугъуэ махуэм
Малъхъэдис

●ЩIымахуэ гъэтIылъыгъэхэр

ХадэхэкI зэхэгъэжьа

Хэплъхьэнухэр: помидору - килограмми 3, пхъыуэ - зы килограмм, жэгундэу - килограмм 0,5-рэ, бжьыну - килограмм 0,5-рэ, сэхуран дагъэу - стэкан ныкъуэ, шыгъуу - узыхуейм хуэдиз.

ХадэхэкIхэр лыхьэжым щIыбогъэкIри, шыгъу хыболъхьэ, дагъэ щIыбокIэжри, фIыуэ зэхыбогъэзэрыхь. ИтIанэ хьэкум тыбогъэувэри, дакъикъэ 30-кIэ къыбогъавэ. МафIэм къытепхыжыным и пэ къихуэу, серчэ бжэмышхышхуэ хыбокIэри, зэхыбогъэзэрыхьыж. Къытепхыжа иужь, банкI къабзэм иболъхьэри, и щхьэр тыбоIуэнтIэж. ЩIыбоуфэри, упщIыIухукIэ щыбогъэт.

Прунж зыхэлъ салат

Хэплъхьэнухэр: помидору - килограмми 4, шыбжий IэфIу - зы килограмм, бжьыну - зы килограмм, пхъыуэ - килограмм 0,5-рэ, прунжу - зы стэкан, шыгъуу, шыбжийуэ - узыхуейм хуэдиз.

Лыхьэжым щIэбгъэкIа помидорыр хьэкум тыбогъэувэри, дакъикъэ 25-кIэ къыбогъавэ. Бжьыныр, пхъыр, шыбжий IэфIыр боупщIатэри, зэпэщхьэхуэу богъажьэ. ИтIанэ псори зэхыболъхьэж, узэрыфIэфIкIэ шыгъурэ шыбжий сыррэ хыбодзэ, къабзэу лъэса прунжыр хыбокIутэри, мафIэ хуэмым тету дакъикъэ 40-кIэ къытыбогъэкъуалъэ. Хьэзыр хъупэным нэмысу фошыгъу бжэмышхышхуитI хыбодзэри, зэхыбогъэзэрыхь.

МафIэм къытыбохыж, банкIым иболъхьэри, и щхьэр тыбоIуантIэ.

Зэкъуэшищым щхьэгъусэ къызэрашар

Абхъаз таурыхъ

ЗЫ ЛIЫЖЬРЭ зы фызыжьрэ псэут, абыхэм яIэт къуищ. ХуэщIауэ псэут унагъуэр. ЩIалэхэм мурад ящIащ щхьэгъусэ къашэну. ЕкIуу захуапэщ, я фочхэр къащтэщ, яшхэм шэсри, ежьащ, щхьэгъусэ яхуэхъун къалъыхъуэу.

ЩIыпIэ куэдым щыIащ зэкъуэшищыр, ауэ щхьэгъусэ яхуэхъун ямыгъуэту къагъэзэжащ. Я унэм пэмыжыжьэу къэувыIащи, я фочхэр зыпщIэхэхауэ зэпоуэ, хэт нэхъ шэрыу эми къащIэну.

ТегъэпсапIэр жыг лъаг э гуэрым и щхьэм фIадзэри иувыкIахэщ. Япэу еуащ къуэш нэхъыжьыр. Арыххауэ гъэщIэгъуэн къэхъуащ: жыгым къыпхыкIри къуэш нэхъыжьым къыбгъурыуващ пщащэ. Къуэш курытми игъэуащ и фочыр. Аргуэру жыгым къыпхыкIри абыи къыбгъурыуващ зы хъыджэбз. НэхъыщIэри еуащ тегъэпсапIэм, пщащэ дахэ иджыпсту къызэрыбгъэдыхьэнум шэч къытримыхьэу. Ауэ сыт ялъагъур зэкъуэшхэм?

Хъыджэбзкъым жыгым къыпхыкIар, атIэ хьэндыркъуакъ уэщ. Ар къалъэри, къуэш нэхъыщIэм ибгъукIэ къэтIысащ.

Зэш нэхъыжьитIыр нэхъыщIэм къыщыдыхьэшхащ, ауан къащIри, я къэшэнхэр я гъусэу я унэ кIуэжащ. И щхьэр къыфIэхуауэ абыхэм я ужь иуващ шынэхъыщIэр. Асыхьэтым абы и шым дэлъеящ хьэндыркъуакъуэр икIи уанэкIэм деж зытригъэзэгъащ. ЩIалэм ар къридзыхыжат, арщхьэкIэ аргуэру дэлъеижащ зытеса дыдэм деж. Мыр скIэрыкIынукъым, жиIэри, иужьым щIалэм абы и гугъу ищIыжакъым.

ШынэхъыжьитIыр я пщIантIэм дыхьэжщ, яшхэм къепсыхри, я къэшэнхэр унэм щIашащ, нэхъыщIэр пщIантIэм къыдэнащ, хьэндыркъуакъуэм и гъусэу.

Къуэ нэхъыжьитIым я адэанэм жраIэжащ нэхъыщIэм къыщыщIар. «Дэ хьэндыркъуакъуэ нысэ дыхуейкъым, дэкI ди пщIантIэ, щыпсэу дэнэ ухуейми», - къыжраIащ абыхэм.

Сыт ищIэнт, дэкIащ нэхъыщIэр, унэ ищIу щхьэхуэу псэуну. Мэзым кIуэщ, и цейр зыщихри чы пиупщIу хуежьащ. Хьэндыркъуакъуэр абы и ужьым иту кIуауэ цейм тест. Зыкъомрэ чы пиупщIауэ, щIалэр IукIащ тутын ефэну.

КъыщыIухьэжам, унэм чыуэ ихьынур хьэзыру щылът. «Хэту пIэрэ мыпх уэдизу къыздэIэпыкъуар?» - игъэщIэгъуащ щIалэм. Зиплъыхьа щхьэкIэ, зыри илъэгъуакъым. Жэщ хъури, я гъунэгъум я деж кIуащ, нэху къыщекIыну. Абы лъейуэ кIэлъыкIуащ хьэндыркъуакъуэри.

Хэгъэрейхэм хьэщIэр ягъашхэри ягъэгъуэлъыжащ. Хьэндыркъуакъуэр хьэкум и гъунэгъуу щытIысащ. ЩIалэр, гъуэлъыжа щхьэкIэ, жеифыртэкъым - егупсысырт и напэр тезых хьэндыркъуакъуэм.

Пщэдджыжьым ар нэху къекIащ, унэ щищIыну щIыпIэр иубзыхуауэ. Зыхуеину бжэгъухэри чыхэри абдеж ихьри унэр ищIу щIидзащ. Зыкъомрэ лажьэри, ешати, IукIащ зигъэпсэ хуну. Къигъэзэжмэ, елъагъу унэр хьэзыр хъуауэ. ЩIалэр гуфIащ, ауэ аргуэру егупсысащ: «Хэту пIэрэ къыздэIэпыкъуар?» - жых уиIэу.

ЩIалэр щIотIысхьэж хьэзыр хъуа унэм, хьэндыркъуакъуэр и гъусэу. Ар пщэдджыжькIэ щакIуэ дэкIырт, хьэндыркъуакъуэр унэм къыщIинэрти. ПщыхьэщхьэкIэрэ сыт щыгъуи кърихьэлIэжырт унэ зэлъыIухамрэ IэфIу пщэфIа шхынымрэ. ИтIанэ абы шэч ищIу щIидзащ а псори къыхуэзыщIэр хьэндыркъуакъуэр арауэ икIи хуэмышэчыжу къыжьэдэхуащ:

- Уо, ди тхьэ, ар зищIысыр къэсщIамэ, аратэкъэ!

Абдеж модрейм и хьэндыркъуакъуафэр зытригъэжащи, щIалэм и пащхьэ къохутэ уеплъынкIэ зызыщумыгъэнщI хъыджэбз тхьэIухуд.

- Апхуэдэ гупыж узэриIэр иджыпсту щхьэ жыпIа? Махуищт къысхуэнэжар си хьэндыркъуакъуафэр зэтесхыжыну, - жиIащ хъыджэбзым.

ЩIалэм фэр псынщIэу къипхъуатэщ, мафIэм пэридзэри игъэсащ. Апхуэдэ щIыкIэкIэ къуэш нэхъыщIэми къигъуэтащ щхьэгъусэ. Ар куэдкIэ нэхъ дахэт нэхъыжьитIым къашам нэхърэ. Арати, ахэр къефыгъуэу хуежьащ. Абыхэм мурад ящIащ нэхъыщIэм лей ирахыу и щхьэгъусэ дахэр езыхэм къызыхуагъэнэжыну. Зэкъуэшит Iым языр пщым деж кIуэри, пцIы хуиупсащ:

- Си къуэш нэхъыщIэ щхьэщытхъум мэзым къыщIишу уи пщIантIэ кхъуэпIащэ домбей къыдигъэувэфыну жеIэ.

Пщым щIалэ нэхъыщIэр игъэунэхун мурадкIэ, мэзым кIуэуэ кхъуэпIащэ къыхуишэну унафэ хуещI.

- БжесIар бгъэзащIэмэ, дыщэкIэ узблэнщ, - жиIащ пщым. - Пхуэмыгъэзащ Iэмэ, кхъуэщым ущIезгъэдзэнущ.

ЩIалэр нэщхъейуэ унэм къэкIуэжащ, жьэгум дэтIысхьэри хэгупсысыхьащ. Ар щилъагъум, и щхьэгъусэр щIэнэщхъеймкIэ еупщIащ. Iуэхур зытетыр щIалэм и нысащIэ дахэм хуиIуэтащ.

- АтIэ абы щхьэкIэ умыг узавэ, - жиIащ цIыхубзым. - Мис мы дэхэр къыздэщтэ, мэзым хэт гуэлым и Iуфэм и деж уви, абыхэм макъ егъэщI. Ар зэрызэхихыу, зы кхъуэпIащэ къэсынущ. Абы зы дэ ети, адрейхэм егъэхъуапсэ. ИтIанэ ар уи ужь икIынукъым. Апхуэдэххэурэ къашэ пщым и пщIантIэм нэс.

ЩIалэм и щхьэгъусэм къызэрыжриIам хуэдэуи ищIащ. Арэзы хъуа пщым абы кърита щ дыщэ куэд.

И къуэш нэхъыжьитIым нэхърэ куэдкIэ нэхъ къулей хъуат ар. Ахэр фыгъуэным зэщIиубыдати, яхуэмышэчыжу аргуэру кIуащ пщым и деж икIи жраIащ къуршым щыхь абрагъуэ зэритыр, я къуэшым ар къиубыдыфыну зэригъэхъыбарыр.

Пщым аргуэру щIалэр ириджэри, унафэ къыхуищIащ а щыхьыр къых уишэну.

Нэщхъейуэ жьэгум дэс и щхьэгъусэр гупсысэ хэзыдзар къыщищIэм, нысащIэ дахэр абыкIи дэIэпыкъуэгъу хъуащ. Абы щIалэм къыгуригъэIуащ щыхьыр здэщыIэ къуакIэр къызэригъуэтынур. «Нартыху гъэлъэлъа къыздэщти, ар щикъухь щыхьыр здэщыIэ щIыпIэм деж, зы кIэчан уэ у зыкъуэс мывэшхуэм и гъунэгъуу гъэтIылъ. Щыхьым нартыхур зэрилъагъ уу гъ унэгъу къыпхуэхъунущ и щхьэр ехьэхауэ, уэ абы зедзи и бжьакъуитI зэхуакум дэтIысхьэ, абы и ужькIэ ар жыIэщIэ къыпхуэхъунущ».

Фызым зэрыжиIам хуэдэуи ищIащ щIалэм икIи щыхьыр къиху ащ, пщыми и псалъэр игъэпэжащ. Абы щIалэм кърита щ зытелэжьэн щIырэ Iэщ хэплъыхьарэ. Апхуэдэ Iуэху къекIуэкIыкIэм шынэхъыжьитIыр нэхъри къигъэгубжьащ. Ахэр аргуэру пщым деж кIуэри бзэгу хуахьащ: «Ди къуэш нэхъыщIэм имыщIэфын щымыIэ у, уеблэмэ т енджызым лъэмыж трилъхьэфыну жеIэ».

Пщым щIалэр ириджэри къыжриIащ:

- Апхуэдэ лъэкIыныгъэ уиIэмэ, си къуэдзэ усщIынщ, ауэ щхьэщытхъугъэм къыхэкIыу хъыбар нэпцIх эр бгъэIуэмэ, тенджызым урагъэтхьэлэну унафэ сщIынущ.

ЗэкъуэшитIыр къагупсысам арэзы техъуэжауэ я унэ къэкIуэжащ, я шынэхъыщIэр пщым къыхуигъэува къалэным зэрыпэмылъэщынум шэч лъэпкъ къытрамыхьэжу, абы къыщIэныну псори езыхэм яй зэрыхъуну м щыгуфIыкIыу.

Мыбдежми щIалэ нэхъыщIэм дэIэпыкъуэгъу къыхуэхъуащ и щхьэгъусэр.

- ПщIэжрэ, бжесIатэкъэ, си хьэндыркъуакъуафэр пасэIуэу зэрыбгъэсар, - жиIащ абы, - икIи адэкIэ и Iуэху къызэрекIуэкIар и щхьэгъусэм жриIэжащ.

КъызэрыщIэкIамкIэ, щIалэм и щыкъу анэр физ Iэзэти, ипхъу нэхъыщIэри абы хуигъэсащ. Зэгуэрым пхъум и анэр къигъэгубжьати, абы къыхэкIыу махуэ пщыкIущкIэ хьэндыркъуакъуэ теплъэм итыну тезыру трилъхьат. Абы къикIыжыным махуищ фIэкIа къэмынэжауэ щIалэм фэр игъэсат.

И щхьэгъусэр зэрыхуа щытыкIэм кърищын папщIэ, абы жреIэ езыр къызыпхыкIа жыгым деж кIуэуэ ину еIунщIыну. «Жыгым зызэIуихынурэ си анэр къэплъэгъунущи, уи Iуэху зыIутыр абы хуэIуатэ», - жиIащ цIыхубзым.

КъызэрыжраIам хуэдэуи ищIащ щIалэм. И щыкъу физ Iэзэм абы кърита щ IэлъынищикIи къыжриIащ ахэр иIыгъыу тенджыз Iуфэм кIуэну. Зы Iэлъыныр Iэмал зэриIэкIэ нэхъ жыжьэу толъкъунхэм хидзэн хуейщ. Апхуэдэу зэрищIу, тенджызым и ныкъуэм нэс лъэмыж къытехутэнущ, итIанэ абы теувэу ар щиухым нэс кIуэуэ, етIуанэ Iэлъынри псым хидзэн хуейщ. Абдежым лъэмыжыр зыIыгъыну щIэгъэкъуэнхэр къыщIэувэнущ. ИтIанэ ещанэ Iэлъыныр зэрыхъукIэ нэхъ жыжьэу псым хидзэмэ, тенджыз псоми къытехутэнущ лъэмыжыр. ЩIалэм къызэрыжраIам хуэдэу псори ищIащ икIи тенджызым лъэмыж дэгъуэшхуэ къытехутащ.

Апхуэдэ телъыджэр и фIэщ мыхъуу пщыр куэдрэ абы еплъу щытащ, итIанэ жиIащ:

- Уэ пхуэфащэщ сэ си пIэкIэ хэкум и тепщэу ущытыну!

- Уи хэкум и пащтыхьу уэ къэнэж, ауэ уэ езым плъэмыкI нэгъуэщIхэм ебгъэщIэну ухэмыт, - жиIащ щIалэм.

Iуэхур апхуэдэу щиухым, къуэш нэхъыжьитIыр, я щхьэр къыфIэхуауэ, нэхъыщIэм и деж къакIуэри, иращIа мыхъумыщIагъэхэр яхуигъэгъуну елъэIуащ.

ЗэзыдзэкIар
КЪАГЪЫРМЭС Борисщ.

ХЬЭТIОХЪУЩЫКЪУЕЙ Ипщэм къыдэкIащ лъэпкъыр зэрыгушхуэ цIыхушхуэ куэд. Нобэрей абы и щIэблэми мымащIэу яхэтщ япэ итхэм хаша лъагъуэм ехъулIэныгъэ хэр яIэу ирикIуэнухэри. Абыхэм ящыщщ нэгъабэ «ЩIыхьым и дакъикъэ» («Минута славы») теленэтыным хэту цIыху мин бжыгъэхэр зи лъэгу щIэзыгъэплъа, адыгэм и цIэр иджыри зэ къэралпсо утыку щызыгъэIуа Къалмыкъ Тамерлан Юрэ и къуэр.

Къалмыкъхэ сэ си анэшщ, Тамерлан и адэ Юрэрэ сэрэ зы хьэблэм дыкъыщыхъуащ. Хабзэ, нэмыс зыдэлъ жьэгум къыдэхъукIа Юрэ, я нэхъыжьхэр и щапхъэу, унагъуэ дахэ иухуащ. И щхьэгъусэ Заремэрэ абырэ бынищ зэдапI. Хъыджэбз нэхъыжьитIыр ехъулIэныгъэхэр яIэу МКъУ-м щоджэ, нэхъыщIэр Тамерланщи, илъэсищ ныбжьым иту хузэфIэкIащ лъэпкъым и цIэр фIыкIэ зыгъэIуахэм ябгъурыувэн. Лъэпкъ фащэр екIуу зыщыгъ, пыIэ хъурыфэмрэ башлыкъ хужьымрэ зэкIупс адыгэ щIалэ цIыкIур гушхуауэ, зыIыгъыкIэ екIуиIэу утыку къызэрихьам димыхьэха щыIэу фIэщщIыгъуейщ.

Фигу къэзгъэкIыжынщи, нэтыныр щекIуэкIым Тамерлан жиIауэ щытащ Кабаевэ Алинэ игу зэрырихьыр. Хэт ищIэрэ апхуэдизу «дэзыхьэха» пщащэр здынэса лъагапIэм ди щIалэри зэрынэсынур. Iуэхур апхуэдэу къекIуэкIмэ, ди адыгэ Олимп чемпионхэм къахэхъуэным хуэIуа щыIэкъым. Апхуэдизу ерыщу езыр-езыру къэфэкIэм зыхуезыгъэсэжа сабийм зэфIэкI лъагэхэр къызэрыкъуэкIынум дэ шэч къытетхьэркъым. ЕгъэфIакIуэ, Тамерлан!

●Дэ къытхуатх

ЕгъэфIакIуэ, Тамерлан!

ДЖЭДГЪЭФ Артур.

●Лъэпкъым щэджащэхэр

Джылахъстэней лIыхъужьхэм, зэфIэкI зиIэхэм хабжэрт Алъхъэс Етэч *(1614 - 1661 гъгъ.)*

Укъызыхэкла лъэпкъым и цIэр бгъэIуныр куэдкIэ нэхъ щIыхьщ, лъэпкъ цIэрыIуэм укъыхэкIын нэхърэ.

БУАСТ Пьер.

ЦIыхур куэдым хуэныкъуэу къэгъуэгурыкIуэфынущ, ауэ цIыхуншэу псэуфынукъым.

БЕРНЕ Людвиг.

ИIэ къарум тегушхуэжыфырщ зыхуейр зыIэрызыгъэхьэфыр.

ФЕЙЕРБАХ Людвиг.

Хьэл-щэным цIыхур нэхъ зэпэгъунэгъу ещI, акъылым нэхърэ.

РЕНАН Эрнест.

Нэжэгужагъэм и щэхур зыхэлъыр Iуэхугъуэ мыхьэнэншэхэм уримыпIейтеинырщ, абы къыдэкIуэу гукъыдэж къозыт я нэхъ мащIэми гулъытэ хуэпщIу ущыгуфIыкIынырщ.

СЭМЮЭЛ Смайлс.

●ЦIыху Iущхэм я гупсысэхэр

ГъащIэм и купщIэр

Пэжыр къыбгурыIуэныр, дахагъэр зыхэпщIэныр, фIым ухущIэкъуныр - ахэращ гъащIэм и купщIэр.

Эпикур.

●ГушыIэхэр

ЛъэIэсымрэ лъэмыIэсымрэ

ЕгъэджакIуэр урокым къыщIыхьащ. ЦIыкIухэм сэлам ярихри, жиIащ:

- Дэ урок блэкIахэм дджащ «Глагол лъэIэсрэ лъэмыIэсрэ» темэр. Ярэби, фIыуэ къывгурыIуауэ пIэрэ ар? Сэ сыхуейт ар къэсщIэну. Фегупсысыт, мы псалъэухам хэт глаголыр лъэIэс хьэмэ лъэмыIэс: «Мухьэмэд жыгым мыIэрысэр къыхупычакъым».

ЕджакIуэ зыкъомым зэуэ жэуап къатащ:

- ЛъэIэсщ, лъэIэсщ, - жаIэри.

- Уэ зыри жыпIэркъыми, Хьэмид? - хэплъэу щыс щIалэ цIыкIум еупщIащ егъэджакIуэр.

- «Къыхупычакъым» глаголыр лъэмыIэсщ, - жиIащ Хьэмид.

- Ар сыт щхьэкIэ?

- Мухьэмэд лъэIэсатэкъыми аращ къыщIыхупымычар...

Сыт хуэдэ дерс фIыуэ флъагъур?

Еянэ классым щIэс цIыкIухэм директорым:

- Хэт сыт хуэдэ дерсыр нэхъыфIу илъагъурэ?

Хэт есэпыр, хэти адыгэбзэр, хэти урысыбзэр жаIащ.

- Уэ-щэ, Хьэсэн, уэ зыри жыпIэркъыми?

- Сэ тхыдэрщ, - жиIащ абы.

- Ар сыт щхьэкIэ?

- Дэ абы и урок куэдым зыщыдогъэпсэху. Уэ ущымыIэу къищIамэ, абы буфетым зрегъэхь...

ХЬЭЛЫМ Нурий.

●Чэнджэщхэр

Алэрыбгъур къощIэрэщIэж

Шхыныгъуэ IэфIхэр къызыхащIыкI тхьэвым фошыгъур ебэкIмэ, фIыуэ тэджынукъым. Апхуэдэуи щыбгъажьэкIэ и щхьэфэр псынщIэу жьэнурэ и кур цIынэу къэнэнущ.

* * *

ЩIакхъуэ е пирог сыт хуэдэхэр пщтыр щIыкIэ щызэпыбгъэжкIэ, сэр зы дакъикъэ хуэдэкIэ псы къэкъуалъэм хэбгъэлъмэ е тIэкIу къэбгъэплъмэ, нэхъыфIщ.

* * *

Шэ зэрыта хьэкъущыкъур япэ щIыкIэ псы щIыIэкIэ, итIанэ псы пщтыркIэ ятхьэщIыж.

* * *

Тебэ е шыуан япэу къэбгъэсэбэпын и пэкIэ и лъащIэр щIихъумэу шыгъу ипкIутэрэ къэбгъэплъмэ нэхъыфIщ, итIанэ хьэкъущыкъум шхыныр кIэрижьэнукъым.

* * *

Арджэныр фае хъуамэ, щыгъын зэрагъэкъабзэ щеткэр шыгъушыпсым хэпщIэурэ плъэщIмэ, гъуэжьыфэ дахэ хъужынущ.

* * *

Алэрыбгъум и плъыфэр къощIэрэщIэж пщыхьэщхьэм шыгъу тепкIутэрэ етIуанэ махуэм хъыдан псыфкIэ теплъэщIыкIыжмэ.

* * *

Жьауэр фIей хъуамэ, щеткэр спиртым хащIэурэ ялъэщI. Шылэм къыхэщIыкIа жьауэр щывгъэгъуэщкIэ зэIувмыхмэ нэхъыфIщ.

●Псом нэхъэрэ

Нэхъыбэ дыдэрэ зи тхыгъэхэр зэрадзэкI тхакIуэ

Тхылъ нэхъ ин дыдэ у дуней псом къытехьауэ ябжым и инагъыр метр зэбгъуззэнатIэ 2,74 х 3,07-рэ мэхъу. Абы килограмм 252,6-рэ и хьэлъагъщ. Ар 1976 гъэм Колорадэ (США) хыхьэ Денвер къалэм къыщыдагъэкIащ.

* * *

Нэхъ цIыкIу дыдэу къыдэкIа тхылъым и инагъыр сантиметр 1x1 хъууэ аращ. Ар 1985 гъэм Шотландием экземпляр мин 85-рэ и куэдагъыу къыщыдагъэкIащ.

* * *

Фаригуль Луи Анри (1885-1972 гъ.гъ.) и Iэдакъэ къыщIэкIа романыр псом нэхърэ нэхъ кIыхьу къалъытащ. А тхыгъэр псалъэ 2070000-у зэхэтщ.

* * *

Библиотекэ нэхъ ин дыдэу дунейм тетыр США-м щыIэщ. Абы тхылъ, журнал, газет къыдэкIыгъуэу мин 85-рэ щIэлъщ.

* * *

Маклин Алистер роман 30 итхащ, абы щыщу 28-р мелуан зырыз я куэдагъыу Великобританием и закъуэ щащэхуащ. КъызэрахутамкIэ, дуней псом щызэбгрыкIа а тхылъым щыщ секунд 18 къэс зы ящэхуащ.

* * *

Бзэ зэхуэмыдэхэмкIэ нэхъыбэ дыдэрэ зэрадзэкIыр Шелдон Сидни и IэдакъэщIэкIхэращ. Сидни и новеллэхэр бзэ зэмылIэужьыгъуэу 51-кIэ дунейм къытехьащ, къэрали 180-м щIигъум щащэ. Шелдон и япэ тхыгъэр и ныбжьыр илъэсипщIым иту ищауэ щытащ.

Псалъэзэблэдз

ЕкIуэкIыу: **1.** Адыгэ бостейм и бгъэм дыщэ IуданэкIэ тращIыхь хэдыкI. **4.** МахуэцIэ. **9.** Жьы ... . **11.** Къэрэшей-Шэрджэсым щыпсэу лъэпкъ. **12.** Уафэгъу агъуэм, уэфэхъуэпскIым я тхьэу къалъытэу щыта. **13.** Къурш бжэн. **18.** Псы хущхъуэ. **19.** ЦIыху псоми я нэхъ лъапIэ. **20.** ХадэхэкI сыр. **23.** Урысей Федерацэм щIыхь зиIэ и артист, Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIыхубэ артист, КъБР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат, ЩоджэнцIыкIу Алий и цIэр зезыхьэ къэбэрдей къэрал драмэ театрым и художественнэ унафэщI. **24.** ПщатэкIэ гъэтэджа бжэныфэ. **28.** Мэкъу щеуэкIэ ищI сатыр. **29.** Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIыхубэ артист, пшынауэ Iэзэ. **30.** Зыгуэр зралъхьэ, зракIэ хьэкъущыкъу. **34.** Къэбэрдей-Балъкъэрым щIыхь зиIэ и артисткэ, уэрэджыIакIуэ цIэрыIуэ. **36.** Iэщхэм щIэжьей къащIэмыхъуэу, пхъэщхьэмыщхьэхэм къапымыкIэу щыдах гъэ. **37.** Нэхъыжьхэм къащIэхъуэ ныбжьыщIэ, щIалэгъуалэ. **38.** Сэхъу Хьэсэн, Къуэдз Iэбубэчыр сымэ я IэщIагъэ нэхъыщхьэ. **39.** Хьэлэл. **40.** Зэрышачэ.

Къехыу: **2.** ЛIыхъужьу хэкIуэдахэм е гуузу кIуэдахэм хуаус уэрэд. **3.** ИкъукIэ дахагъ, фIагъ зиIэ цIыху. **5.** Лэгъуп (шыуан) зэрызэрахьэ убыдыпIэ. АбыкIэ йоджэ уэшх нэужьым уафэ джабэм зэмыфэгъуу къищI къэгъэшами. **6.** Егъэлеяуэ зыгуэр фIыщэ у лъагъун. **7.** ТхьэрыIуэр нэгъуэщIу зэрыжаIэр. **8.** ЩоджэнцIыкIу Алий и поэмэ. **10.** Щыпсэун папщIэ нэгъуэщI щIыпIэ, хэку кIуа, Iэпхъуа цIых у. **14.** Къуршым узыщрихьэлIэ, псэущхьэкIэ псэу бгъэ. **15.** ФIы, дагъуэншэ, гурыхь. **16.** Адыгэ фадэ пIащIэ. **17.** Муслъымэн диным имыт цIыхум фIигъэжа Iэщым ил. **21.** ЛIы зимыIэж цIыхубзым е нысэхэр пщыпхъу нэхъыжь яшахэм зэреджэ. **22.** Социалист Лэжьыгъэм и ЛIыхъужь адыгэлI. **25.** Адыгэ мазэцIэ. **26.** Ерыскъы щIэлъу пщэфIапIэм къыпыт пэш цIыкIу. **27.** Зы бзэкIэ жаIар, ятхар нэгъуэщIыбзэкIэ зэзыдзэкI цIыху. **31.** Псалъэ, хъыбар зэхэдзэ, псалъэмакъ. **32.** Бын зэрылъхузэрыпI. **33.** МакъыфI зиIэ. **35.** Блэм и бзэгу дыкъуакъуэр.

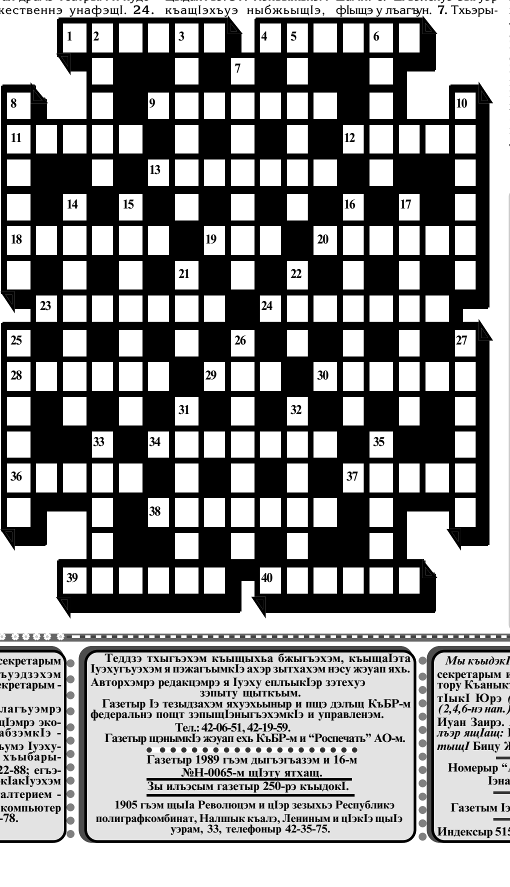

Зэхэзылъхьар
УЭРЫШ Нурхьэлийщ.

Шыщхьэ Iум и 15-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

ЕкIуэкIыу: **1.** Уанэ. **5.** Лъахъш. **8.** Чэтэн. **9.** Ныбгъуэ. **10.** Хъыбий. **13.** КIуащ. **16.** Без. **20.** Дыгъу. **21.** Лэдэх. **22.** Фыгъуэнэд. **23.** Лыбжьэ. **26.** Вы. **27.** Псыжь. **29.** ПцIы. **30.** Бжьын. **32.** Гъуху. **33.** Хьэсэней. **34.** Алэрыбгъу. **38.** Чо. **39.** Лъахъэ. **41.** Пхъужь. **42.** Щимэ. **44.** Акъ. **45.** Ержыб. **47.** Бжэндэхъу. **49.** Жагъын. **50.** Акъужь. **51.** Жэз. **53.** Бгъэ. **58.** Гъыбзэ. **59.** Хьэкъурт. **60.** Бытыр. **61.** Данэ. **62.** Iумыл.

Къехыу: **1.** Удын. **2.** Нэгъуд. **3.** Iэдэб. **4.** Хьэбэз. **6.** Арыкъ **7.** Шхий. **11.** ЖьакIэмыхъу. **12.** НыбжьэгъуфI. **14.** Уэх. **15.** Чэф. **17.** ЕкIэпцIэ. **18.** Дыд. **19.** Мэл. **24.** Шы. **25.** Кхъужь. **27.** Пшэплъ. **28.** ЖьантIэ. **30.** Бжьэпщ. **31.** Набжэ. **35.** Сосрыкъуэ. **36.** Пхъуантэ. **37.** Къашыргъэ. **40.** Хъы. **43.** Ин. **46.** Бэдж. **47.** Быж. **48.** Хъуэр. **49.** Жэп. **51.** Жырыкъ. **52.** Залым. **54.** Вынд. **55.** Азэн. **56.** Лэкъум. **57.** Брул.

НапэкIуэцIыр зыгъэхьэзырар ЩХЬЭЩЭМЫЩI Изэщ.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФIЫЦIЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР
Жыласэ Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **ЖьэкIэмыхъу Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **ГъущIо Зариф, Къардэн Маритэ, Ныбэжь Таисэ, Хьэжыкъарэ Алик.**

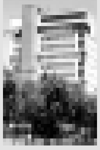

ДИ ХЭЩIАПIЭР

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цIэкIэ щыIэ уэрам, 5, ебгъуанэ - епщIанэ къатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ IуэхухэмкIэ - 42-22-86; къуажэ гъащIэмрэ экономикэмкIэ - 47-22-63, 42-57-59; щэнхабзэмкIэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъумэ IуэхущIапIэхэм ядэлэжьэнымкIэ - 42-60-53; хъыбарыщIэхэмкIэ, спортымрэ письмохэмкIэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ - 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер IуэхущIапIэм - 42-26-41; сурэттехым - 42-75-78.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаIэта Iуэхугъуэхэм я пэжагъымкIэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху еплъыкIэр зэтехуэ зэпыту щыткъым.

Газетыр Iэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ поштым зэпыщIэныгъэхэмкIэ и управленэм.

Тел.: 42-06-51, 42-19-59.

Газетыр щэнымкIэ жэуап ехь КъБР-м и "Роспечать" АО-м.

Газетыр 1989 гъэм дыгъэгъазэм и 16-м №Н-0065-м щIэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ къыдокI.

1905 гъэм щыIа Революцэм и цIэр зезыхьэ Республикэ полиграфкомбинат, Налшык къалэ, Лениным и цIэкIэ щыIэ уэрам, 33, телефоныр 42-35-75.

Мы къыдэкIыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ ДыщэкI Соня, редактору Къаныкъуэ Анфисэ, корректорхэу ПхытIыкI Юрэ *(1,3,5-нэ нап.)*, Бацэ ФатIимэ *(2,4,6-нэ нап.)*, корректорхэм я дэIэпыкъуэгъу Иуан Заирэ. *КомпьютеркIэ газетым и теплъэр ящIащ:* Ныр Саидэ, ГъукIэлI Рае, *сурэтыщI* Бицу Жаннэ.

Номерыр "Адыгэ псалъэм" и компьютер IэнатIэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ щытрадзар сыхьэт 20.30-рщ.

Индексыр 51531 ● Тираж 10.125 ● Заказ №2696